

Di ç' tins la

**Treûs akes d' a Robert RUWET
Adaptâcion d' a Paul-Henri THOMSIN**

Di ç' tins la

Albêrt	pâhûle pré-pensioné
Lîza	si feume
Pôlete	camaråde d' a Lîza
Djèrà Sint R'mèy	camaråde d' a Albêrt
Vikêre	li vikêre
Tchabot	prèzidint dè "Club dèès calculeûs"
Vanasse	profèsseûr a l' ûniversité
Olga	dirèctrice d' ine mohone d' èdicion
Cronos'	li Tins

Dècôr: li grande plèce d' ine bèle mohone

Robert Ruwet (août 1994)

Adaptation: Paul-Henri Thomsin (janvier 2007)

PRUMÎR AKE

Sinne 1

Albêrt
Pôlete
Lîza

Å moumint qui l' ridô s' lîve, Albêrt èt Pôlete sont so l' sinne. I sont-st-assiou al tâve. Albêrt èst la qui tûse. Pôlete, on p'tit pô tracassêye, fêt toûrniker si p'tit cwî è s' jate di cafè. On moumint...

Lîza (qu' on n' veût nin) Tot çoula, ci n' èst qu' ine afêre di tins.
Pôlete Qui d'hez-v' ?
Lîza (qu' on n' veût nin co todi) Kimint ?
Pôlete Dji d'héve: "Qui d'hez-v' ?"
Lîza (qu' inteûre avou on platê èt 'ne caf'tiére dissus) Dji d'héve qui çoula n' èst qu' ine afêre di tins, parèt. Li tins arindj'rè lès potikèts, v' di-dj', mi... Avou l' tins, tot l' monde s' î frè !
Pôlete Awè... Mins so ç' tins la... Nos sèrans co r'fêt po ciste annêye!
Lîza C' èst co dè veûy !
Pôlete Kimint çoula, c' èst co dè veûy ?
Lîza Nos n' ârans qu' a nos-arindjî po qui l' vikêre si lêt adîre.
Pôlete I n' wèz'rè mây prinde çoula sor lu, èdon, on panê-cou come lu.
Lîza Dji mèl dimande po d' bon... Tinez, prenez co on p'tit côp... Å rés', dji nèl sin nin d' trop', mi.
Pôlete Di quî djâzez-v', don la ?
Lîza Bin, dè vikêre, come di djusse !
Pôlete Dj' ètin di d' chal tos lès mâlès gueûyes si mète èn-alèdje !... Mèrci, il èst bin bon... Dji vou minme bin wadjî qu' i-n-a dèss cisses qui s' îrît plinde a l' èvèke.
Lîza Èt si nos nos mètîs lès prumîres èn-alèdje, nos-ôtes ? Nos pôrîs mutwèt sayî qui l' èvèke seûye di nosse costé.
Pôlete La, soûr, vos v' rafiyîz è l' êr, savez ! Nole avance ! C' èst torade pus mâlâhèye dè rèscontrer l' èvèke qui d' passer 'ne nut' avou Brad Pitt... Vosse crinme èst foû bone...
Lîza Èt lèdjîre, al copète dè martchî... Dji louke a mès rondeûrs, vèyez-v', mi!
Pôlete Adon-pwis, vos comprindez bin qui lès gros bonèts dè consèy di fabrike î sèront pus vite qui nos-ôtes.
Lîza Wice don ?
Pôlete Ad'lé l' èvèke, èdon !

Lîza Bin awè !

Pôlète Èt bon qu' i d'manèt turtos è fî fond dè vinâve...

Lîza Di quî djâzez-v' ?

Pôlète Dès gros bonèts, va sûr'mint !

Lîza Djans, nos trov'rans tot l' minme bin 'ne piceûre, èdon... Albêrt, èst-ce qui vos n' pinsez nin qui... Diâle m' arawe !...

Albêrt Hin ?... Qwè ?...

Lîza Mins, fât-i nin assoti qui vos scriyez so vosse sèrviète, vos, asteûre !

Albêrt Nèni nonna ! Dji... C' èst djusse po...

Lîza Èt ni m' vinez nin pôr tchanter "nèni-nonna", al copète dè martchî !

Dihez, qu' èst-ce qui c' èst çoula ?

Albêrt Çoula... Bin... Dji...

Pôlète Vos djouwez à pindou tot seû, vos, asteûre ?

Albêrt S' i v' plêt ?

Pôlète Dji v' dimande si vos djouwez à pindou.

Albêrt Mi ?... Nèni nonna sûr ! Pocwè ?

Pôlète Adon, qw' èst-ce çoula po dè scriyèdjes ?

Albêrt Ine "racine carrée" kimint qu' on dit è francès !

Lîza Ine cwârêye rèce, vos l' polez dîre è walon !... Èt so m' sèrviète pôr ! Bin n' a nou risse ! Ine sèrviète di "pur lin" qui dj' a-st-avu d' a m' mame !

Albêrt Mins ci n' èst qu' dè crêyon, èdon... Djèl va rafacer so l' côp... Mande èscuse: dj' aveû l' tièsse avâ lès cwâres...

Lîza "Li tièsse avâ lès cwâres" !... Avâ lès cwârêyès rèces, awè! Ètindez-v' çoula, Pôlète ? Moncheû a l' tièsse avâ lès cwâres ! Nos nos fans dè mås d' tièsse, nos-ôtes, rapôrt a çou qu' nosse porotche va div'ni èt, so ç' tins la, Moncheû grabouyèye dè cwârêyès rèces so l' sèrviète "pur lin" qui dj' a-st-avu d' a m' mame !

Albêrt Vola... On n' veût pus rin... A pô près pus rin, todi sûr...

Lîza Dj' ènn' a... Dj' ènn'a mès cints kulos, mi, di vos comptes a bouyote! Dji r'trouve di vos bièsses calculs tot-avâ... Mâ-ac'lèvé potince qui v's-èstèz...

Albêrt Nèni, nonna ! Dji... Dji v' hoûtéve...

Lîza Vos nos hoûtîz !... Wèy valèt, m' èwar'reût ! Èt qu' èst-ce qui nos d'hîs, adon-pwis ?

Albêrt Bin, qui... Anfin qui... Dji n' a nin rat'nou disqu' à dièrin mot mins...

Lîza Dihez pus vite qui vos n' avez rin rat'nou ! Come di djusse, bon qu' vos n' avez rin hoûté ! À rés', vos n' hoûtez mây rin ! Mây rin ! Moncheû fêt sès p'tits calculs...

Albêrt I n' fât nin tot l' minme fé lès peûs pus spès qu' i n' sont...

Pôlète Èt qui fêt-i insi po dè calculs ?

Lîza Dè-s-afères al va-s'-mèl-cwâr, qui n' chèrvèt pôr a rin èt qu' i n' comprend nin mutwèt lu-minme !

Pôlète Èst-ce bin vrêye, Moncheû Albêrt ?
Albêrt Ô, vos savez.... Por mi, c' è-st-on passe-tins... Djusse on "hobby", kimint qu' on dit è francès... Dj' a tofér situ on rafâré po lès matématikes, vèyez-v', mi, adon...

Lîza Èt dispôy qui Moncheû èst pré-pinchoné, ci n' èst pus on rafâré, c' è-st-in-infèrnâl arèdjî, awè ! C' èst dim'nou 'ne drougue ! Ine drougue po d' bon !

Pôlète Ci n' èst rin d' mâ, èdon ! Vât téléfèye mîs çoula qu' in-ome qui passe sès djoûrnêyes à cafè... Come li ci d' a Jozèfine !... Ou bin come lès cis qu' alouwèt lès çans' dè manèdje avou dè turlurètes... Come li farmacyin...

Lîza Vât mutwèt mîs, awè, mins nin tot plin mîs, savez !
Albêrt Il èst bin bon vosse wastê...

Lîza Têhîz-v', alez, vî bourdeû ! Vos d'hez çoula po sayî di m' rapâfter ! À rés', moncheû n' inme nin mès wastês, al copète dè martchî !

Albêrt Nèni nonna... Siya, c' èst vrêye qui... Mins, ci-chal mi gostêye bin.
Lîza Pus vite qui dè fé vos bièsses di calculs, vos f'rîz bin di nos d'ner on côp d' min rapôrt al porcèchon ! Moncheû l' vikêre deût passer tot-asteûre èt nos n' savans nin co todi kimint qu' nos l' alans-st-andoûler po qu' i s' lêt adîre.

Albêrt A bon !... Moncheû l' vikêre... Chal... Oûy...
Pôlète Moncheû Albêrt, i nos fât, a tote fwèce, fé ployî l' vikêre po qu' i candje li toûr dèl porcèchon !

Albêrt Awè siya ! Come di djusse...
Pôlète I n' a nin a v'ni fou d' la: a dâter d' ciste annêye, li porcèchon deût passer èl rowe di l' Ahote... Fât qu' èle passe divant m' mohone, po 'ne fèye a fé èt po tofér !...

Albêrt Vola 'ne bone îdèye, mi sonle-t-i.
Lîza Bin awè, èl plèce di s' aler todi tofér èmacraler è cou dè vinâve, wice qu' i n' a qu' dè cis qu' i n' vont-st-a mèsse qui po s' fé d'vèy...

Albêrt A bon ! Dji veû...
Lîza Awè, i dit qu' i veût mins s' ni veût-i gote !
Pôlète Mins moncheû l' vikêre ni wèz'rè mây, èdon ! C' èst qui, vèyez-v', on... On l' hêrèye di tot costé... Dji dîreû minme qu' i-n-a dè cis qui sèrît prêt' a lî mète dè hames èl vòye po qu' i... Téléfèye a l' sipater avou leû vwètûre, s' i faléve !... Nin tot-a fêt mutwèt, mins... Mins qui trov'rît sûr ine piceûre po l' fé riv'ni èn-èrî, s' i s' mètève so l' ton dè roter a cabasse avou nos-ôtes...

Albêrt On l' vòreût spater, dihez-v' ? Îy vos ! Li fé riv'ni èn-èrî, téléfèye !
Oho !

Lîza Èt vos qu' èst-ce qui vos f'rîz, Albêrt ?
Albêrt Mi... ?

Lîza Bin awè, vos ! Nin sùr li Pâpe ! Po 'ne fèye a fé, vos pôrîz tot l' minme fé 'ne pitite sacwè, nonna !

Albêrt Po qui l' porcèchon passe èl rowe di l' Ahote... Èl rowe di l' Ahote... Di l' Ahote... C' èst bin çou qu' vos m' avez dit, èdon...

Pôlète Bin awè ! Dji d'mane å vint'-cwate... Pocwè ?

Albêrt Ahote... Ahote, m' avez-v' dit... On tins d' ahote... On tins qu' on sâye di spater pôr... On tins qu' on vout fé riv'ni èn-èrî... Adon... S' on pout fé riv'ni l' tins èn-èrî...

Pôlète Di qwè ? Kimint ? Qui d'héve ?

Lîza Qui nos tchantez-v' la ? Vos pièrdez vos tâtes, asteûre !

Albêrt Si dj' arive pôr a spater l' tins, djusse on tot p'tit pô... Èt qu' dj' arive a l' fé on pô pus p'tit... Ni sèrèût-ç' qu' on tot, tot, tot p'tit pô pus p'tit... Si djèl pou rastreûti come vos m' avez rastreûti m' novèle tchimîhe a l' bouwer trop tchôd... Si dj' pou fé riv'ni l' tins èn-èrî, ni sèrèût-ç' qui d' ine ascohèye di soris... Èt tot çoula, so l' tins qui l' "C" ni candje nin, lu... Èt qui...

Lîza Vos-avez co stu èl câve, beûre è catchète, vos ! Dismèsfiyîz-v', savez ! Ni m' vinez nin raconter dès mintes, èdon... Dj' îrè veûy... Dj' a fêt 'ne marque so l' botèye di pèkèt, mi...

Albêrt Bin awè ! Vola 'ne sacwè d' clér ! I n' a nin a v' ni foû d' la! Einstein s' a roûvî... Qui di-dj' ?... I s' a pièrdou po d' bon !... Tot-a fêt foû vòye, nosse Einstein !... I s' a hère l' deût è l' oûy ! A pris sès savates po sès solés, nosse sincieûs !...

Lîza Waye ! Çà lî r'prind ! Vola qu' i ratake a riscrîre so l' sèrviète d' a m' mame, asteûre !

Albêrt Nèni nonna... Mande èscuse, savez, mès binamêyès djins...

Lîza Wice alez-v' ? Hê, mi sèrviète ! Li... Li sèrviète d' a m' mame !...

Sinne II

Lîza
Pôlète

Pôlète Vola 'ne drole, èdon ! Dji n' a co mây vèyou nou parèy mak'té po lès calculs.

Lîza Vola 'ne drole ? Nin drole po tot l' monde, savez ! Ine fameûse èhale, volez-v' dîre ! In bèle pènitince, awè !

Pôlète Alè djans...

Lîza Vos dîrîz qu' èst foû d' sès solés, dès côps qu' i-n-a ! C' èst come quî dîreût onk qu' a todi tofér li cèrvê rèvolé... Onk qui n' vike nin so l' tère avou nos-ôtes ! Qui n' èst mây avou mi, todi sûr ! Djamây avou mi ! I m' avise qu' èst co pus bouhî qui l' profèsseûr Nimbus'... Sav' bin qwè ? Divins l' tins, dès-astèrlokes come lu, on lès broûléve !

Pôlète Mi-ome, lu, li bon Diu âye si-âme, divant s' dièrin côp d' song', i n' féve qui dès rèyussites ! Pôve vî, va ! I n' èsteût nin fwért sûti, parèt... Savez-v' bin qwè Lîza: nos-avans chake nos pûnes, èdon, èt nos d'vans turtotes pwèrter nosse creû, parèt.

Lîza Awè èt... Rapôrt al creû, qu' èst-ce qui nos lî alans dîre, à vikêre ?

Pôlète Bin... Mi sonle-t-i qui c' èst co bèrnike po ciste annêye... Mins nos l' ârans al longue dè tins, savez...

Lîza Awè dê! S' i saveût pôr tot çou qui s' passe è cou dèl porotche, li vikêre...

Pôlète Oûhoû awè ! Èt s' i mândjinéve pôr kimint qu' cès p'titès djins la passèt leû dimègne...

Lîza Èt s' i saveût "quî" qu' è-st-avou "quî"...

Pôlète Awè ! Èt s' i saveût pôr "quî" fêt "qwè" avou "quî"...

Lîza Sins co dîre "kimint", pace qui çoula n' nos r'garde nin, nos-ôtes...

Pôlète Mins tot çoula, i n' è sèt rin, come di djusse... Èt ç' n' èst nin nos-ôtes qu' on lî va fé savu qwè èt come, èdon...

Lîza Ôô nèni çoula ! Ci n' èst nin nos-ôtes !... C' è-st-ine sacwè qui nos n' avans rin-a veûy la d'vins, nos-ôtes. Adon-pwis, ci n' sèreût nin charitâve, èdon, di...

Pôlète Awè ! Portant... Portant... C' èst todi mâlèrèûs, tot l' minme, qui moncheû l' vikêre ni s' dote di rin di çou qu' i fèt lès djins dèl porotche...

Lîza Damadje, awè ! Pace qui... Pace qui, tot bin pèzé... Mi sonle-t-i qui... Mi sonle-t-i qu' on vikêre divreût savu qwè mins... Mins, nos-ôtes...

Pôlète Nèni ! Nos-ôtes, come di djusse... Ou bin, adon-pwis...

Lîza Adon-pwis qwè ?

Pôlète Bin, mi, d' intrêye di djeû, dji n' so nin po lès lètes qu' on n' sèt nin quî qu' èlz' a scrît bon qu' i n' a nole signatûre mins,...

Lîza Ââ, mi nin pus çoula...

Pôlète C' èst 'ne sacwè a n' mây fé, èdon...

Lîza Come di djusse !

Pôlète Sâf qui... Dès côps qu' i-n-a...

Lîza Awè... Dès côps qu' i-n-a...

Pôlète On n' fèt nin todi çou qu' on vout, parèt...

Lîza Awè, djusse! S' on n' fèt nin çou qu' on vout, fât tot l' minme bin fé çou qu' on deût, mi sonle-t-i !...

Pôlète Èt vos pinsez qui... Vos pinsez qui nos n' ârans nole hame èl vôle, si...

Lîza Bin... Nos n' avans rin-n-a piède divins l' afêre, nos-ôtes... Por mi, nos n' polans mâ... Adon, minme si çoula nêl fêt nin riv'ni so l' toûr dèl porcèchon po ciste annêye, ça lî r'mèt'rè mutwèt lès-ouÿ divant lès trôs, a nosse vikêre...

Pôlète C' èst tot l' minme dês droles d' afêres a scrîre a on vikêre, mi sonlet-i...

Lîza Bin awè mins... Ine lète sins signatûre... Qu' on n' sét nin quî c' èst qu' l' a scrît... Ci n' èst nin dês fleûrs, èdon... On pout mète tot çou qu' on vout d'vins!...

Pôlète Awè, djusse ! C' èst çoula l' djeû...

Lîza Èt bon qu' vos-èstîz djoûrmâÿ li prumîre po scrîre d' adram'...

Pôlète Mi ?

Lîza Bin awè sûr ! Li dame di scole léhéve todi tofér vos rédacions... Minme qui vos 'nnè div'nîz tote rodje, tél'mint qu' vos-avîz bon...

Pôlète Awè, c' èst vrêye çoula.

Lîza Sâf qui, po ç' còp chal, ci n' sèrè nin parèy.

Pôlète Bin awè ! C' èst çou qui n' mi va nin d' trop' avou lès lètes qui n' ont nole signatûre... On n' a mâÿ lès complumints qu' on mèrite po çou qu' on n' a nin loukî a sès ponnes... C' èst çou qu' i d'hèt lès djins qui scriyèt vol'tî, todi sûr...

Lîza Adon, si vos l' volez, ci còp chal, nos dîrans djusse â vikêre qui lès djins qui d'manèt-st-èl rowe di l' Ahote ni sont nin tot-a fêt binâhes qui l' porcèchon ni passe mâÿ divant leû mohone èt qui...

Pôlète Awè, c' èst çoula ! Rin d' pus' ! S' on lî vint pôr djâzer dè cou dèl porotche, c' èst come di lî voleûr hèrer è l' orêye qui lès djins d' avâr-la, come tot l' monde li sét, bin...

Lîza Ni v' fez nin dês mâs d' tièsse po çoula. Dj' a lès pinses qui lès deûs-îdèyes f'ront l' vôle a cabasse... Por lu, è s' tièsse todi sûr... Èt sohêtans qui...
(Còp d' sonète)
Tinez ! Vo-l'-la mutwèt dèdja !
(Va drovi l' ouh)

Pôlète Dèdja !
(si r'mète on pô dèl poûde so s' vizèdje)

Lîza (d' â lon) N' a-t-i co on bokèt d' wastê po nosse vikêre ?

Pôlète Awè, sûr !

Lîza È-st-i co on pô tchôd ?

Pôlète Di quî djâzez-v' ?

Lîza Dè cafè, èdon !

Pôlète Oho, vos m' avez fêt sogne... Awè... Po on vikêre, c' èst todi bon !
(Lîza sòrtêye. Pôlète si mète a gruziner on tchant d' mèsse)

Sinne III

Lîza
Pôlète
Albêrt
Djèrà

Lîza Intrez Moncheû. Fez come è vosse mohone.
Djèrà Mèrci, savez, nosse dame. Mèrci.
Lîza Vos k'nohez bin, tot l' minme, Moncheû Djèrà Sint R'mèy, on camaråde d' a mi-ome.
Pôlète Awè, awè!
Djèrà Bodjou, nosse dame.
Pôlète Bodjou, Moncheû.
Lîza Vèyez-v' Pôlète: Moncheû Sint R'mèy èt Albêrt ont tos lès deûs li minme... Kimint va-dj' dîre ?... Li minme... Li minme passion.
Pôlète Oho !
Lîza Èt vos n' ad'vin'rez mây lisquêle.
Pôlète Bin... C' èst qui... Èst-ce qui djèl kinohe ?
Lîza C' èst lès chifes,èdon !... Lès calculs !... Qui volez-v' qui ç' seûye d' ôte, dji v's-èl dimande !
Pôlète A bon ! Vos m' avez fêt sogne... Dj' aveû roûvî, hin mi...
Djèrà O, vos savez, on p'tit calcul por chal, on p'tit calcul por la: i n' fât nin grand tchwè po fé nosse boneûr, nos-ôtes !
Lîza Dji houke, Albêrt, savez, mins... Po v' dîre li vrêye, i m' avise on p'tit pô drole, oûy après-l'-dîner... Come quî dîreût on p'tit pô foû d' sès solés, qwè !
Djèrà A bon !
Lîza Awè ! Vinez Pôlète ! Nos lêrans lès-omes inte di zèls, avou leûs chifes èt leûs calculs. Nos-îrans fé nosse lète, nos-ôtes.
Pôlète Îy awè, c' èst vrêye... Dès chifes... Dès lètes... Dès chifes èt dès lètes: on s' compt'reût torade al télévûzion, chal.
(èle sôrtèt)
Lîza (qu' on n' veût pus) Albêrt ! Albêrt ! Ine saquî por vos...
Albêrt (â moumint qu' inteûre) Bin vola 'ne bone îdèye ! Djèrà ! Èt qué novèle ? Dji so bin binâhe di v' veûy! Foû binâhe minme, divreû-djdju dîre !
Djèrà Bodjou Albêrt! Dji...
Albêrt F... Formidâbe ! F... Fantastike ! F... F... Foû dèl bonète ! F... F... A n' nin creûre, todi sûr !
Djèrà Qwè ? Rimètez-v'... Qu' i-n-a-t-i ?

Albêrt I-n-a qui... I-n-a qui dji sondjîve... Dji sondjîve insi a çou qu' Einstein aveût trové... Li "relativité", kimint qu' on lome çoula è francès... Li tins qu' on n' pout nin... Qu' on n' pout nin rastreûti... Qu' on n' pout nin spater... Qu' on n' pout nin fé riv'ni èn-èrî... Qui dji v'néve djusse dè riscrîre li formule so m' sèrviète...

Djèrà Awè ! Èt qwè, adon-pwis ?

Albêrt Li vîle houp'rale qui djâzéve avou m' feume comp'téve qui dji djouwéve à pindou ! Mi sonle-t-i qu' c' èst lèy qu' i fâreût pinde !

Djèrà Mutwèt, mins vos n' m' avez nin co dit...

Albêrt Èle mi djâzéve di dji n' ti sé pus qwè, rapôrt a 'ne fièsse ou l' ôte ou bin a on côrtéje qui d'véve passer divant s' mohone, rowe di l' Ahote èt qui...

Djèrà Vosse feume a vèyou clér: vos m' avez l' êr on pô drole, oûy après-l'-dîner !

Albêrt Munute, fré ! Cwand vos sârez tot... Li Fanfâre èt co ôte tchwè divéve passer divant s' mohone, èl rowe di l' Ahote èt... Èt seûye-t-i l' mèsse dèl djowe, seûye-t-i 'ne majorète, dji n' sé pus mi ! Todi 'nn' è-st-i qu' on l' voléve sipater... Ou bin qu' on l' voléve fé riv'ni èn-èrî...

Djèrà Nin vrêye va, sùr'mint ! Èt qwè, adon-pwis ?...

Albêrt Bin... Bin, dji n' sé nin çou qu' i m' a pris, a ç' moumint la mins... Dj' ava come ine loup'mîre èl tièsse... Ine blaw'tante loup'mîre... Insi d' on côp... On côp d' aloup'mîre, torade !... Houîtez-m' chal... L' ahote... Adon, li tins d' ahote... Li tins qu' on vout spater... Li tins qu' on vout rastreûti... Li tins qu' on vout fé riv'ni èn-èrî... Vos m' sùvez, todi, èdon ?

Djèrà Awè, dji v' sù... Èt qwè, avou çoula ?

Albêrt Dj' aveût scrît, so l' sèrviète, li formule d' a Einstein èt... Èt, tot d' on côp... Paf !!

Djèrà Qwè, paf ?

Albêrt Paf ! Li côp d' aloup'mîre ! Dj' ava tot compris ! Einstein s' aveût héré l' deût è l' oûy si lon qu' i n'èl poléve pus r'sètchî fou !

Djèrà Qui m' tchantez-v' la ?

Albêrt Çou qu' dji v' tchante, c' èst qu' Einstein s' a roûvî ! Qu' a pris sès savates po sès solés ! Qu' a fêt 'ne grosse boulète ! Çou qu' dji v' tchante c' èst qui ç' n' èst nin vrêye qu' on n' pout nin fé riv'ni l' tins èn-èrî... Anfin, qui ç' n' èst pus vrêye, po l' djoû d' oûy !...

Djèrà Vos m' bal'tez, sùr'mint ?

Albêrt Nèni, nonna ! Dji n' vis bal'têye nin ! Ci n' èst qui l' vrêye !... I m' fâre mutwèt deûs' treûs djoûs po trover totes lès formules mins... Mins dj' a l' acèrtinance qui dji so so bone vôte: on pout fé riv'ni l' tins èn-èrî... On l' pout rastreûti... Todi sùr a dâter d' oûy !...

Djèrà Albêrt !?... Vis rindez-v' compte di çou qui...

Albêrt Come di djusse qui dji m' rind compte ! Vos n' m' alez nin djâzer come mi feume, vos, asteûre ?

Djèrà Adon, li tins ni sèrèût pus... Anfin, vos l' pôrîz, asteûre...

Albêrt Come dji v's-èl di ! On pout fé riv'ni l' tins èn-èrî ! Awè, Djèrà, mi djèl pou, todi sûr !... Dji vou bin an'mète qui nolu n' l' a mây polou fé divant mi, mins, pôy qui dj' a hagnî divins ç' mæssî mâva bokèt d' wastê la, asteûre dji pou !... Tot çou qu' Einstein a bin volou dîre, c' èst r'toumé come dè boûre à solo ! Çà n' ravise pus rin ! Èst tins, asteûre, qui Moncheû Einstein lêt s' plèce a in-ôte... Èt a in-ôte Albêrt, dèdja pôr !...

Djèrà Albêrt !

Albêrt Djèrà !

Djèrà Vo-avez todi stu... Vos-avez todi stu l' mèyeû dè "club dè calculèûs", mins çou qu' vos m' dihez la... Ènn' èstèz-v' sûr... Dji vou dîre: sûr po d' bon ?...

Albêrt Awè, siya ! Tot çou qu' i-n-a d' pus sûr ! Divins deûs' treûs djoûs, dji v's-ènne frè l' proûve !

Djèrà Mins c' èst torade ine rèvolucion, vos, çoula !

Albêrt Bin awè, ine rèvolucion !

Djèrà Li tins... Li tins qu' on f'reût riv'ni èn-èrî... Vos m' fez avu tchôd, vos !...

Albêrt Nin qu' on "f'reût" ?... Qu' on "fêt" riv'ni èn-èrî, vis di-dj' !... Divins mès calculs, come di djusse... Awè, siya... Èt, cwand l' formule sèrè rachowe po d' bon, nos l' mè'rans èn-oûve à pus-abèye... Qwè d' pus-âhèye !

Djèrà Albêrt, fré... Vos-èstèz-st-in-ome tot-oute... Vos-èstèz-st-ine saquî vormint!... On mèsse sincieûs !

Albêrt Vos 'nn' èstèz sûr ? A la bone eûre ! Damadje tot l' minme po Einstein !... Il aveût fêt s' possibe, li binamé galiârd !...

Djèrà Qui volez-v' ? Il a fêt s' tins, parèt, noste ome !... So çoula près, fâreût tot l' minme mète Tchabot so l' ton.

Albêrt A... Awè siya !?

Djèrà Bin awè ! È-st-an trin dè fé nosse gazète po l' fin dè meûs... Fâreût tot l' minme qui si... Qui si... Qui si vos-avez rêzon, ine fèye po tote, i lêreût à rés' sès bwègnes calculs, sès bièsses di djeûs èt sès novèles al vs'-mèl-cwîr !

Albêrt Mutwèt qu' nos 'nnè pôrîs fé on pô pus', dè gazètes. C' èst Tchabot qui sèrèût pôr binâhe. Kibin 'nnè fêt-i, po l' moumint ?

Djèrà Bin, nos-èstans nos swèssante-treûs qu' ont payî leû cotizâcion...

Albêrt Alè djans, i pôreût fé cint gazètes, ci n' sèrèût dèdja nin mâ, èdon.

Djèrà Cint gazètes ?... Cint' ?... Vos riyez d' mi, Albêrt ? Avou çou qu' vos v' nez dè trover la, c' èst dè cinc' èt dè mèyes di gazètes qu' i nos va falu fé... Dè dihinnes di mèyes, mutwèt... Èt, co pus', téléfèye !

Albêrt Comptez-v' ?
Djèrà Si dji compte ? Èt c' èst sins compter qu' i fâre rataker tos lès lîves di scole di tot-avâ l' monde !

Albêrt Bin... Bin awè siya !... Dji n' aveû nin sondjî a çoula, mi, parèt.
Djèrà Èt tos lès diksionêres, al copète dè martchî ! I n' a pus rin d' djuste, asteûre !

Albêrt Pus rin, vos ?
Djèrà Mins Albêrt, mi fi ! Si vos fez l' proûve qu' on pout rastreûti l' tins, qu' on l' pout fé riv'ni èn-èrî, qu' on l' pout... Vos mètez tot-a-fêt cou d'zeûr cou d'zos ! Li tére va piède li boussole ! Dji veû di d' chal li seûre mène dès cis qui s' prindèt po dès sincieûs. I s' vont loukî lâdje, lès-èstènés... Adon-pwis, i vont-st-avu d' l' ovrèdje, lès cis qui fèt lès lîves !

Albêrt Mins, c' èst qui... C' èst qui dji n' vøreû nin fé assoti lès djins, mi...
Dji... Dji féve djuste lès cwanses dè magnî on p'tit bokèt d' wastê èt... Èt c' èst l' ôte vîle houp'rale qui m' diha qui...

Djèrà Albêrt ! Mi chér Albêrt ! Savez-v' bin qui vos-èstèz parèy qui l' vî Archimède, la qu' i prindève si bagn' èt qui... Eûréka!, brèya-t-i...

Albêrt Dji n' prindève nin m' bagn', mi... Dji n' a rin brêt, mi ...
Djèrà Asteûre, fât bin fé avou, fré... Awè, fât-st-aler â coron d' vos-îdèyes èt...

Albêrt Dj' ètind dèdja m' feume di d' chal !
Djèrà Pocwè ?
Albêrt Pocwè ? Pace qu' èle n' inme nin çou qui lî tome so sès rins sins brêre âs deûts ! Dèdja qui dj' a dâbôrer l' sèrviète "pur lin" d' a s' mame èt qu' èle nèl râre mây...

Djèrà Si mame ?
Albêrt Nèni, nonna ! Li sèrviète di lin, come di djuste !
Djèrà Qui m' volez-v' dîre ?
Albêrt Qui ç' n' èsteût nin dè crèyon, min dè "bic"... "In-dé-lé-bile" !
Djèrà Qu' èst-ce qu' on "bic" "débile" vint fé chal divins ?
Albêrt Ni loukîz nin après mi... Dji tir'rè m' plan avou m' feume, parèt !
Djèrà Bon ! Mi, dji coûr ad'lé Tchabot po lî fé savu l' novèle. Dji vou wadjî qu' i s' va, lu, cori lès djambes foû dè cou po rabrokî chal, co pus vite qui dèl dîre.

Albêrt Pinsez-v' ?
Djèrà Bin awè, èdon vos !
(son'rèye)

Albêrt Ci n' èst nin dèdja lu, tot l' minme ?
Djèrà Quî ça "lu" ?
Albêrt Nèni nonna, ci n' èst nin possibe ! I n' a nin avu l' tins !... Portant...
Li tins... Awè, asteûre, li tins, s' on l' pout... Vo-m'-chal, savez, dji m' va drovi l' ouh...

(i sôrtêye)
 Djèrà   Îy sint Matî! Sacri Albêrt, va !... Rin qu' a magnî on p'tit bokèt d' wastê, èt vola Moncheû qui mète Einstein so s' cou ! Einstein èt tote li fizike, à rés'... Èt nin rin qu' çoula, d' abôrd... S' il a mây dit vrêye, noste ome, dj' a bin lès pinses qu' i n' a nin pièrdou s' tins... Qui dè contrêre... Il a mutwèt r'trové l' tins pièrdou... Il a... Il a touwé l' tins... Awè, c' èst çoula: il a touwé l' tins !

Sinne IV

Albêrt
 Djèrà
 Li vikêre

Vikêre   ... pace qui, vos comprindez bin qui dji n' vis vôleû nin dèrindjî èt qui...

Albêrt   Nèni, nonna, Vinez, vinez...

Vikêre   Mins, bon qui dji passéve divant vosse mohone èt qui dj' aveû dit a Madame qui... Dji m' a dit qui... Bodjou, savez, Moncheû...

Djèrà   Bodjou, Moncheû... l' curé.

Albêrt   Awè, siya ... Moncheû Sint R'mèy... Moncheû l' vikêre...

Vikêre   Èstchanté... Po v' dîre li vrêye, c' èst vosse feume qui m' aveût d'mandé dè passer.

Albêrt   A bon ! Dji n' è saveû rin ! Èle ni m' a rin dit ! Mins, ci n' èst rin, savez... Achiyez-v'... Djèl va houkî... (i va-st-al pwète)... Lîza !... Lîza !... I-n-a chal in-ome... Anfin, nèni nonna... Siya... C' èst Moncheû l' vikêre... Lîza !... Èle ni m' ètindèt nin... Mande èscuse, savez... Dji r'vin...
 (i sôrtêye – lès deûs-ôtes dimanèt on moumint sins moti, on pô djinnés, adon-pwis...)

Vikêre   Moncheû Cint-Mèyes, si dj' a bin compris ?

Djèrà   Kimint ? Nèni ! Sint RRR'mèy ! Nin... MMM !

Vikêre   Mande èscuse... Dji n' mi rapinse nin vis-aveûr dèdja rèscontré... Vos n' vinez mây a mèsse, mutwèt vos ?

Djèrà   O nèni çoula ! Dji n' pou bin mâ !

Vikêre   A bin... C' èst po çoula, por mi, qui...

Djèrà   Vos-avez djusse !

Vikêre   Mins, come dîreût li spot: i n' a qu' lès-aveûles qui n' si vèyèt mây, èdon... Hahahahaha !

Djèrà Bin vrêye, çoula... Ha-ha-ha-ha-ha !
(i d'manèt co 'ne fêye sins moti, adon-pwis...)

Vikêre Vos-èstèz-st-on camaråde d' a Moncheû chal ?

Djèrà Awè, c' èst çoula.

Vikêre Mi, dji vin po Madame... Anfin, dji vou dîre qui dji vin po 'ne sacwè qu' dji deû... djâzer avou Madame... rapôrt al porotche.

Djèrà N'a nou risse !

Vikêre Dji wadj'reû qu' èle mi va d'mander dè candjî l' toûr qui nos fans avou porcèchon.

Djèrà Bin vèyez-v' !

Vikêre Awè, awè ! Vos nêl savez mutwèt nin, mins i-n-a-st-ine camaråde d' a Madame qui d'mane la wice qui nos n' passans mây pace qui... Pace qui çoula nos vinreût pôr èmacraler, avou tot çou qu' on deût dèdja tûzer...

Djèrà È-st-i possibe !

Vikêre Bin awè ! I nos fâreût torade câzî riv'ni èn-èrî èt...

Djèrà Nèni va sûr'mint !

Vikêre Siya, èdon! Adon, vos comprindez bin qui...

Djèrà Binamé bon Diu, quéle afêre !

Vikêre Nos sayans dè fé plêzîr a tot l' monde, savez, mins c' èst mâlâhèye, parèt !...

Albêrt Vo-lès-chal! Èlle èstît totes lès deûs, rèssèrêyes divins nosse pitit carihou qu' èle djâzît come dè machineûses di mâvas toûrs.

Vikêre Hahaha ! Èco sûr dè p'tits s'crèts mawèt d' feume, èdon çoula...

Albêrt Mi feume m' a dit qu' èlle atakît dèdja a fé lès cartes po l' Noyé... C' è-st-on pô timpe, mi sonle-t-i, nonna ?

Vikêre Bin... È meûs d' mâs' !?...

Djèrà Albêrt, dji m' va so l' côp ad'lé Tchabot... Dji v' dîrè qwè... Tant qu' asteûre, motus', èdon, on n' sét mây !...

Albêrt A... A... Awè siya !

Djèrà Â r'vèy, Moncheû l' curé.
(i sôrtêye)

Vikêre Bin binâhe d' aveûr polou taper 'ne pitite copène avou vos, Moncheû Cint-Mèyes !

Albêrt A, tot l' minme, vochal lès feumes ! Dji v' lê, èdon...

Sinne V

Albêrt
Li vikêre
Lîza

Pôlète
Lîza Albêrt ! Ni corez nin èvôye, èdon !
Albêrt C' èst çou qu' dji m' dihéve ossi !
Vikêre Bodjou savez, Mèsdames.
Lîza Oho, Moncheû l' vikêre!? Si dji m' î atindéve...
Pôlète Bodjou, Moncheû l' vikêre.
Lîza Mins, achiyev', èdon.
Vikêre Mèrci, savez...
Lîza Vos prindrez bin on p'tit bokèt d' wastê, tot l' minme ? C' èst mi qu' l' a fêt... Èdon qu' c' èst mi qu' l' a fêt, Albêrt ?
Albêrt Èt vos tote seûle, pôr... Come ine grande!
Vikêre Vos-èstèz bin binamêye mins vola djusse qui dji finih dè magnî.
Lîza Adon, ine pitite gote, mutwèt ?
Vikêre Bin, po çoula...
Lîza Albêrt ! Li botèye di pèkèt, èl câve, s' i v' plêt.
Albêrt Dj' î va so l' còp.
Lîza (a Albêrt) Dj' a fêt 'ne marque, èdon !
(Albêrt sôrtèye)
Vikêre Adon, si dj' a bin compris, vos m' vôrîz bin djâzer, mi sonle-t-i, di vos p'titès-èhales.
Lîza Nèni, nin tant... Nin di "nos" p'titès-èhales. C' èst pus vite rapòrt al porotche qui nos nos fans dè mås d' tièsse.
Pôlète Awè, awè ! Rapòrt al porcèchon, po v' dîre li vrêye !
Lîza Awè, c' èst çoula mins lèyîz-m' djâzer, vos... Vos savez bin èdon, Moncheû l' vikêre, qui totes lès-annêyes, a tot còp bon, li porcèchon passe todi tofér avâ lès minmès vôyes.
Vikêre Po v' dîre li vrêye, i n' a wêre qu' avâ cès vôyes la qui nos polans passer.
Pôlète Mutwèt bin mins, adon, c' èst todi lès minmès djins qui...
Lîza Mi camaråde vout dîre qu' i-n-a dè djins dèl porotche qui n' ont mây li tchance... Dji vou dîre l'aweûr... Dji vou dîre li piyeûse aweûr d' avu l' porcèchon qui passe divant leû mohone.
Pôlète So l' tins qui l's-ôtes, zèls...
Lîza Lèyîz-m' djâzer, v' di-dj' ! Ci n' èst nin çoula l' kèsse ! Djâzans fou dè dints... Alè djans, vos savez bin tot l' minme qui... Vos n' polez nin ni nin savu qui... Qui... Qui lès bons crustins dèl rowe di l' Ahote n' ont mây avu l' piyeûse aweûr dè veûy passer l' porcèchon divant leû mohone.
Pôlète Mây, djamây èt radjamây, parèt !
Albêrt (qui inteûre) Djusse ! L' ahote ! C' èst la qui tot-atake...
Lîza Qui m' barbotez-v' la ?
Albêrt Nèni nonna, rin ! Dji djâse tot seû.

Lîza Lèyîz-m' on pô veûy... (èle louke li marque so l' botèye)... C' èst bon, vos polez vûdî on vêre.

Albêrt Mins, c' èst çou qu' dj' aléve fé, vos pinsez bin.

Vikêre Nin d' trop', savez, por mi.

Albêrt Dji n' pou mâ, dê !

Lîza Adon... Èt çou qu' dji v' di chal, Moncheû l' vikêre, c' èst çou qui m' camaråde èt mi, nos-avans-st-ètindou dîre di tos lès bons crustins qui d'manèt-st-èl rowe di l' Ahote èt qu' i nos-ont d'mandé di v's-èl fé savu.

Pôlète Èt di tos lès cis qui d'manèt d'vins totes lès-ôtès rowes, à rés'.

Lîza Awè, awè, djusse ! Di câzî tote li porotche, po v' dîre li vrêye ! Pace qui, po çou qu' on 'nnè tûse, nos-ôtes...

Pôlète Bin awè, nos-ôtes... Nos n' avans d' keûre di tot çoula, èdon !

Vikêre Hoûtez-m' chal, Mèsdames. Ci n' èst nin l' mwért di Note-Signeûr...

Pôlète Come di djusse qui ç' n' èst nin l' mwért di Note-Signeûr!

Lîza Têhîz-v' on pô, èdon, Pôlète ! Lèyîz djâzer Moncheû l' vikêre, tot l' minme...

Vikêre Ci n' èst nin l' mwért di Note-Signeûr, dihéve-djdju... Mins s' fât-i tûzer a tot... Li "stratéjîye"... Li "lôgistike"... L' "intandance"...

Pôlète Bin awè...

Vikêre Vos pôrîz creûre qu' on tchûzih li vôle po l' porcèchon, insi, al vole, sins... Sins loukî pus lon qui l' bètchète di s' narène... Èt bin nèni ! Qui dè contrêre ! Si vos savîz... C' èst co pus mâlâhèye qui çou qu' on gènèrâl deût mådjiner, dè tins d' guére... I fât tûzer a tot... A tot v' di-dj' !... A 'ne nûlêye di p'tits dètay... Awè ! Dèz p'tits dètay qui ç' n' èst nin possibe dè passer houte... Dè p'tits dètay qui vos n' sârîz fé sins...

Lîza Oho...

Vikêre C' èst come... C' èst come l' êwe... I fât d' l' êwe, èdon... I fât poleûr trover d' l' êwe tot wice qui nos passans... Qui v' sonle-t-i ? S' i lût lès cwate solos, lès p'tits-èfants èt lès vîlès djins pôrît haper... On còp d' solo... I s' pôrît "dèzidrater", téléfèye.

Albêrt A vosse santé, èdon !

Vikêre Al vosse, awè !... Awè, çoula qu' i fât d' l' êwe... Mins, s' i-n-a d' l' êwe... Èt qu' i fêt solo... Èt qu' lès djins buvèt cåse qu' il ont seû... Fårè bin... Fårè bin tot l' minme... Fårè bin on moumint qu' i vâyèsse... Qu' i vâyèsse... Vos vèyez bin çou qu' dji vou dîre... Ine pitite cwène... Nin trop lon èrî di la wice qu' on s' arèstêye... Ine hâye... Po lès mambes dèl fabrike d' èglîse... Ine hâye qu' on n' âreût nin trop' ricôpé, come di djusse... Sins roûvî qu' i fât tûzer, ossu, a totes lès Soûrs dèl Congrègâcion d' Marèye èt a tote ine cowêye di tote sôre di curés... Nin âhèye, savez ! Nin âhèye vormint ! Qui dji m' tap'reû l' tièsse à meûr, dèz còps qu' i-n-a !

Pôlète Mins... Mins, Moncheû l' vikêre, èl rowe di l' Ahote, i-n-a tot çou qu' i fât: nos-avans l' êwe èt minme lès-ègouts, al copète dè martchî!

Vikêre Dji sé, dji sé. Mins nos n' avans pus l' tins, nosse dame.

Albêrt Li tins, d'hez-v' !

Vikêre Nonna, nos n' avans pus l' tins!

Lîza Albêrt ! C' èst bon insi, asteûre !

Vikêre Alè djans, djâzans foû dè dints... Dji v' va r'dîre tot wice qui nos passans...

Lîza Bone îdèye ! Albêrt, sicriyez... So on papî, èdon, nin so...

Albêrt Come vos volez (i prind on papî èt ratake co 'ne fèye a fé sès calculs)

Vikêre Bon... Il è-st-âtoû d' dîh eûres... Nos cwitans l' èglîse èt nos-alans disqu' al cûre... Dji n' veû nin kimint qu' nos pôrîs fé ôt'mint...

Lîza Djusse !

Pôlète Tant qu' asteûre, dji v' sù, awè !

Vikêre Nos-arivans al cwène dèl rowe èt nos prindans so nosse dreûte po passer divant "nosse" sicole...

Pôlète Awè mins si nos prindîs a hintche, adon-pwis, après còp, deûs fèyes a dreûte èt...

Vikêre Madame ! S' i v' plêt ! Nos pass'rîs adon divant l' sicole comunâle ! Qu' alez-v' mâdjiner la ? Vos pinsez bin qui... Sins compter qui lès djins dèl comeune ni nos lêrît sùr nin intrer po-z-aler... Po-z-aler... Vos vèyez bin çou qu' dji vou dîre, èdon... D' in-ôte costé, li Mére-Priyèsse di "nosse" sicole catolike, èle vout bin, lèy qui nos-alanse, po rin, la qu' on deût-st-aler cwant-on-z-a hâs'... C' èst 'ne sacwè qui compte, èdon ! Pôr s' i fêt tchôd qu' arape èt qu' lès djins si mètèt-st-a beûre pus' qu' a l' âbitude...

Lîza Djusse ! Sicriyez, Albêrt ! Sicriyez !

Albêrt Awè, awè siya !

Vikêre Il èst dèdja torade onze eûres, â moumint qui nos-arivans divant l' monumint âs mwérts.

Lîza Èt nos n' polans rin fé d' ôte ?

Vikêre Madame ! Il ont morou po l' patrèye, savez !

Pôlète Awè, mins... I n' alît nin mutwèt turtos a mèsse.

Vikêre Madame ! N' atakans nin avou çoula ! Nonna, èdon ! I nos fât passer divant l' monumint âs mwérts, i n' a nin a v'ni foû d' la !

Pôlète Awè, mins çoula nos-èmine bin lon èrî di m' mohone... Anfin, bin lon dèl rowe di l' Ahote.

Vikêre Awè, dji sé, dji sé. Mins qui volez-v' ? I-n-a-st-avu l' guére, parèt ! Adon-pwis, nos n' sârîs rin fé d' ôte qui di d'hinde è fond dè vinâve...

Lîza Aha, bon ?!

Pôlète Nos-î vochal !

Vikêre Qui volez-v' dîre ?

Lîza Rin, rin ! Nos n' avans rin a dîre so l' fond dè vinâve come di djusse... Èdon Pôlète ?

Pôlète Nèni, rin du tout ! Èco mons qu' rin di tout ! Nos-ôtes, todi sûr !

Lîza Awè, nos-ôtes, nos n' polans bin mà dè dîre qwè qui ç' seûye, rapôrt à c... À fond dè vinâve, qwè !

Vikêre Djans, bon... Nos trov'rans la l' êwe qu' i fât èt come a l' âbitude, mins nos n' sârîs fé sins, li tante dèl "Croix-Rouge" qui sèrè montêye è djârdin d' a Moncheû l' farmacyin... Qui c' èst lu qui mète tot çou qu' i fât po si téléfêye... Èt po rin, come di djusse... Vos pinsez bin... Qui n' inme nin qu' on l' fêsse savu mins, bon qu' on 'nnè djâse asteûre...

Lîza Vola dè mons 'ne sacwè d' clér !

Pôlète Nos-ôtes, nos n' avans rin a dîre disconte li farmacyin, savez... Èdon Lîza ?

Lîza Nos-ôtes ? Nonna sûr ! Nin nos-ôtes, hin tot l' minme !

Vikêre Dji m' ènnè dotéve... Adon-pwis, po v' ni foû dè fond dè vinâve, dji n' veû todi qu' ine sôre: il èst dèdja torade doze eûres èt nos r'montans a l' èglîse tot passant po l' novèle cité.

Pôlète Bin, c' èst qui...

Vikêre Awè, dji sé... Dji tûse come vos, mins... Qui volez-v' ?... Dji n' pou rin fé d' ôte qui dè passer po l' cité, parèt mi... Pôr, dispôy li dièrin Concile, èdon... Adon... Adon, li fâve èst foû: vo-nos-la riv'nous a l' èglîse... Nos-ârans-st-insi fêt nosse toûr, sins nole èhale, sins nole asticote, sins nou displit... Il sèrè dèdja sûr doze eûres èt d'mèy.

Lîza Vos-avez bin tot scrît, èdon, Albêrt ?

Albêrt Qwè ? Di qwè ?... Awè, awè siya !... Tot, tot !...

Vikêre Fez vos comptes kimint qu' vos volez: i nos fâre todi sûr deûs-eûres, po l' mons, po fé l' toûr.

Pôlète Deûs-eûres, vos ? Ènn' èstèz-v' sûr ?

Vikêre Come dji v's-èl di ! Èt sins lum'ciner, pôr !

Lîza Deûs-eûres, c' èst brâmint, m' sonle-t-i çoula... Qu 'ènnè d'hez-v', vos, Albêrt ?... Albêrt !...

Albêrt S' i v' plêt ?

Lîza Vos n' trevez nin qui c' èst brâmint trop', vos, çoula, deûs-eûres ?

Albêrt Deûs-eûres... Po v' dîre li vrêye... Mutwèt sèrèût-i possibe qui... Anfin, si nos volans mådjiner qui... Ci n' èst qu' ine îdèye d' a meune, savez, mins... Si nos polans rastreûti l' tins... Èt qui, a fwèce dèl rastreûti...

Lîza Albêrt ! Vos racontez dès bièst'rèyes!... Èco 'ne fèye !...

Vikêre Dji tûse come vosse feume, savez mi, Moncheû... Adon-pwis, dji n' pou nin d'mander às dames qui s' ocupèt dès pôves dèl porotche di s' mète a... A trafter... A... A câbriyoler tot-avâ lès rows dèl porotche.

Pôlète   Ci n' èst nin çou qu' nos volîs dîre, savez, Moncheû l' vikêre...
 Vikêre   Vos vôiîz, mutwèt, qui nos sêrîs dèdja rintrés, divant d' ènn' aler, c'
                      èst çoula ?
 Albêrt   Èt pocwè nin ?
 Vikêre   Qwè ? Qui d'hez-v' la, vos Moncheû ?
 Lîza   Albêrt ! Ni mètez pus l' min âtoû d' vosse vêre di pèkèt ! Dji v's-èl
                      disfind !
                      (on sone al pwète)

Sinne VI

Albêrt
 Vikêre
 Lîza
 Pôlète
 Djèrà
 Tchabot

Lîza   Albêrt ! Alez' drovi l' ouh !
 Albêrt   C' èst come si c' èsteût dèdja fêt.
 Pôlète   Moncheû le vikêre ?... Savez-v' bin qu' i-n-a-st-èl rowe di l' ahote,
                      on vî djône-ome qu' a stu sôdârd divins lès brancârdîs ? I n' va nin a
                      mèsse, mins m' sonle-t-i qu' i sèrèût prêt' a ç' qui nos mèt'rîs 'ne
                      tante dèl "Croix-Rouge" è s' djârdin.
 Vikêre   Djèl vou bin creûre, Madame, mins çoula n' arindj'reût nin nos
                      potikèts, èdon !
 Lîza   Mi, dji m' dimande si nos n' frîs nin mîs d'ataker djoûrnêye, ine
                      dimèye eûre pus timpe ? Alè djans, dîh eûres èt d' mèye, c' èst dèdja
                      târd, savez çoula !
 Vikêre   Mins, Madame, li grand-mèsse, vos !
 Lîza   Bin awè... Awè... Li grand-mèsse... Grand... Grand mins nin d' trop',
                      èdon, tot l' minme.
 Albêrt   (qui inteûre; avou l' côp d' min d' a Djèrà, i sâye dè t'ni Tchabot so
                      pîds)
                      Abèye bin vite ! Ine tchèyîre! Alè djans, abèye !
 Lîza   Binamé bon Diu ! Qu' i-n-a-t-i don ?
 Albêrt   C' èst Tchabot, èdon ! Nosse prèzidint dè "Club dès calculeûs" ! I
                      vint dè toumer di s' maclote !
 Tchabot   Çà va-st-aler, savez, prèzidint... Çà va-st-aler, savez...

Lîza Mins qwè, Albêrt ! Ci n' èst nin tot l' minme in-ospità, chal !
Albêrt Tinez, prèzidint, buvez 'ne pitite gote, çoula v' frè dè bin.
Vikêre Moncheû fêt co vol'tî dè-s-atakes, mutwèt ?
Tchabot Nèni, c' èst... C' èst cåse qui... C' èst cåse di Sint R'mèy, vèyez-v' !
Djèrà Qui racontez-v' la, prèzidint ? Mins nèni ! Dji n' a rin fêt, mi ! Dji v's-a djusse dimandé di v's-èhåster on pô, nin di v' fé pèter vosse coûr !

Lîza Albêrt ! Loukîz tot l' minme qu' i n' vinse nin fé dè tètches so l' tapis, èdon ! Èt qu' i n' si vinse nin pôr lèyî aler, màk'reût pôr pus qu' çoula: arive co sovint, la qu' on-z-a toumé flåwe qui...

Tchabot Mi chér Albêrt ! Èst-ce qui c' èst vrêye po d' bon, çou qu' i m' a dit Sint-R'mèy ?

Albêrt Di qwè volez-v' djâzer ?
Djèrà Awè, siya, awè, awè, awè, c' èst bin vrêye mins... Pchcht' !
Tchabot Qwè, "pchcht" ?
Djèrà (tot mostrant l's-ôtes) Bin, c' èst qui...
Vikêre (a Lîza) C' è-st-on camaråde d' a vosse bouname, por mi, Moncheû?
Lîza Awè, c' èst lu leû prèzidint.
Vikêre Oho ! I fêt dèl politike ?
Lîza Nèni, èdon!... Dè calculs !
Vikêre N' a nou risse ! Dè ?... Oho ! Èt moncheû Cint-Mèye tot parèy ?
Albêrt On 'nnè va nin so 'ne djambe, èdon...
(i vûde ine gote)

Lîza Èt, s' i n' louke nin a lu, ci sèrè co vite às rins qu' àrè sès calculs !
Tchabot Mèrvèy !!!...
Djèrà Awè mins... Pchcht' !
Albêrt Bin binâhe qui vos-âyése vinou mins n' vis faléve-t-i nin cori lès djambes foû dè cou po çoula, èdon prèzidint.

Tchabot C' èst cåse di Sint-R'mèy, vis-a-dj' dit !
Vikêre Mi sonle-t-i, mèsdames, qui dji v' va lèyî, savez mi... Dji n' vis vòreû nin fé piède, ni sèrèût-ç' qu' on mot di vosse pitit rapoûlédje di sincieûs.

Pôlète Awè mins, rapôrt al porcèchon ?
Vikêre Madame, dj' a sayî di v' fé comprinde qui...
Lîza N' a rin qui broûle, soûr ! Lèyans ragoter l' makêye !
Pôlète N' a rin qui broûle ? Dji vou bin, mi, mins... Mins qwè, adon... ?
Lîza Bin, vos veûrez, èdon...
Pôlète Qwè ?
Lîza Pchcht' !
Pôlète Pchcht' ? Awè ! C' èst vrêye, lèyans ragoter lès makêyes.
Vikêre Nos nos r'veûrans dimin ou d' après, m' sonle-t-i, al røyûnion dè dames ?

Lîza Mérkidi, awè, Moncheû l' vikêre.

Vikêre Adon, mèsdames, disqu' a mérkidi, insi... Èt vos, Mècheûs, qu' a onk di cès djoûs, èdon, èt... Sayîz di v' rimète à pus vite, moncheû l' prèzidint.
(i sôrtêye)

Tchabot I m' va dèdja on pô mîs, m' sonle-t-i.
Djèrà Èt mi, dji n' sé nin çou qu' dj' a, mins... N-a 'ne sacwè qui n' va nin...
Dji m' sin tot toûrnis', mi avou... Por mi, c' èst cåse di tot çou qui s' passe...

Albêrt Mutwèt qu' avou 'ne pitite gote ?...
Djèrà Vos pinsez ?... Alè djans, si vos l' dihez, dji vou bin...
Tchabot Dj' èsteû-st-a m' burô... Bin trankile... Cwand, tot d' on côp, Sint R'mèy a-st-abrokî! Awè, "abrokî", c' èst çoula !... Il a-st-abrokî torade come on sâvadje èt...

Pôlète Lîza ?! Èt si nos fîs nosse... Nosse pitite lète ?
Lîza Awè, djusse ! Nos lêrans lès-omes avou leûs calculs èt leûs makèts !
(èle sôrtèt)

Tchabot Mi chér Albêrt, dihez-m' on po qwè èt come ! Dihez-m' tot, dji v's-è prèye !

Albêrt Èt bin vola... Dj' èsteû-st-an trin dè magnî on bokèt d' wastê...
Chal... Nèni, chal...

Djèrà (qui veût Lîza qui r'vint) Pchcht' !
Albêrt Qwè, "pchcht'" ?
Djèrà Pchcht' !
(Lîza vint fé 'ne marque so l' botèye èt rêva)

Sinne VII

Albêrt
Djèrà
Tchabot

Albêrt Qui fez-v' la tant dè mistères, don ?
Djèrà On n' èst måy trop prudent, mi sonle-t-i.
Albêrt Prudent poqwè ?
Tchabot Èst-ce qui vos-alez tot l' minme djâzer foû dè dints, asteûre ?
Albêrt Awè, bon ! Adon qu' dj' èsteû-st-an trin dè magnî on bokèt d' wastê...
Tchabot Â mins nèni ! Vos n' m' alez nin raconter tote vosse vèye èt pôr çou qu' vos-avez magnî. Vinez d' on côp so l' fêt ! D'on côp, s' i v' plêt !

Albêrt Bin, çou qu' dji v' voléve dîre, c' èst qu' on pout rastreûti l' tins... Qu' on l' pout fé riv'ni èn-èrî !

Tchabot Sint-R'mèy m' aveût dit l' vrêye !

Djèrà Poqwè, a-djdu l' êr d' on bal'teû ? D' on bourdeû, mutwèt ? Vos m' prindez, téléfèye, po on raconteû d' couyonâdes, vos, prèzidint ?

Tchabot Mins, dihez-m', kimint çoula è-st-i possibe ?

Albêrt Hoûtez chal... I m' fâre co mutwèt deûs' treûs djoûs po mète tos mès calculs à clér so papî. Mins, po l' djoû d' oûy, dj' a dèdja l' acèrtinance qui çou qu' dji v' di la èst djusse... Djusse di djusse ! Einstein s' aveût hèré l' deût è l' oûy èt co pus lon, avou sès calculs èt sès formules. Dj' îrè minme pus lon: qu' on m' còpe li tièsse so l' còp s' on n' pout nin fé riv'ni l' tins èn-èrî !

Tchabot Îy vos, Albêrt ! Kimint qu' vos-î alez ! Fez tot l' minme tot doûs, savez !

Djèrà Djî v' l' aveû bin dit, èdon, prèzidint !

Tchabot Si ç' n' èst nin foû dèl bonète, çoula, c' èst todi sûr foû... Foû... Foû mèzeûre !. F...F... Formidâbe... F... F... Fâbuleûs !

Albêrt Djî n' vis-èl fê nin dîre, prèzidint !

Tchabot Vola tote li siyince di d'vins l' tins cou d'zeûr, cou d'zos, mi sonle-t-i, asteûre !

Djèrà Djî lî a dèdja dit qu' i fâreût rataker li p'tit Larousse, mi, prèzidint.

Tchabot Rataker qwè ?

Djèrà Bin, li p'tit Larousse, come di djusse.

Tchabot Qu' èst-ce qui li p'tit Larousse vint fé chal divins, dji v's-èl dimande on pô !

Djèrà C' èst manîre dè djâzer, èdon prèzidint.

Tchabot Awè, mins po djâzer insi, vât co mîs di n' rin dîre, téléfèye !... So çoula près, vos-avîz tot l' minme rêzon: nosse chér Albêrt deût-t-èsse prudant, disqu' a tant qui...

Albêrt Disqu' a tant qui qwè, dê ?

Tchabot Disqu' a tant qui... Qui tot çouchal seûye rachou so papî...

Albêrt Ci n' èst qu' l' afêre di deûs' treûs djoûs, savez, por mi.

Tchabot Awè mins... Ci n' èst nin tot dèl rachîr so papî... Fâreût-i co qui ci seûye ad'mètou !

Albêrt Ad'mètou ? Qui volez-v' dîre ?

Tchabot Bin awè... Qui ci sèreût ad'mètou dès... Dès sincieûs... Dès sincieûs d' l' ûniversité...

Djèrà Çoula, ci n' sèrè nin âhèye, savez !

Tchabot Djî n' vis-èl fê nin dîre !

Albêrt Ni v' fez nin dès mås d' tièsse. I comprendront so l' còp, savez prèzidint: i n' sont nin co si bièsses !

Tchabot Albêrt, mi fi ! Ni fez nin l' ènocint catwaze... Ci n' èst nin çoula qu' dji vou dîre, èdon... Vos n' comptez nin tot l' minme qui cès grands

sincieûs la si vont lèyî adîre d' on tot p'tit mambe, come vos, d' ine tote pitite sôciété d' matématickeûs al pitite saminne come nos-ôtes !

Djèrà Awè, djusse, prèzidint !

Tchabot Ci n 'sèreût co rin qu' i s' lêrît adîre, mins s' fâreût-i co qu' i houm'rît cisse lal... Cisse lal qui vout 'lzî fé l' proûve qui tot çou qu' il ac'sègnèt, pôy dès-annêyes, avou leûs-êrs di grandiveûs, qui, tot çoula, ci n' èst qu' totès fâssès-îdèyes èt totès bièst'rèyes, torade !

Albêrt Èt vos pinsez qui çoula n' èlzî f'rè nin plêzîr, vos, prèzidint ?

Tchabot Qui çoula n' èlzî f'rè nin plêzîr, vos ? Mins s' vont-i brotchî foû d' leûs clicotes ! Vos l's-alez-st-ètinde brêre à scandâl ! I v' vont trêêt d' sâvadje ! D' arêdjèye bièsse ! D' èbouhî reûdak ! Di... Di... Di bon a loyî, qwè!

Albêrt Mins s' vèront-i tot l' minme bin lès proûves di çou qu' dji di, èdon !

Tchabot Lès proûves, awè m' cowe ! Cès djins la v' djeûr'ront, li crucifis èl min, qui vos proûves ni valèt nin tripète ! Èt s' n' âront-i nin tot-a fêt twért, pôr !

Albêrt Nin twért, vos, prèzidint !?

Tchabot Come di djusse, èdon ! Il ont todi tofér rêzon, cès djins la. C' èst leû mèstî d' avu rêzon. Minme la qu' i s' roûvihèt po d' bon, il ont co todi tot l' minme rêzon !

Albêrt Awè mins qwè, adon-pwis...

Tchabot Qwè adon-pwis ? Dji n' sé nin !

Djèrà Mi sonle-t-i qui nos-avans fêt radjoû a l' Istwére avou on grand "I", èdon prèzidint.

Tchabot Awè, mutwèt ! Mins mi, divant d' ataker, dji f'reû pus vite radjoû à professeûr Vanasse, vèyez-v'. Dji l' a dèdja rèscontré, ci grant-ome la... I sèrè d' bon consèy, m' avise-t-i.

Albêrt Bin, n' a nou risse ! Dji m' dotève bin pô, tot magnant on p'tit bokèt d' wastê, qui... Anfin, i-n-a sûr'mint pus grâve qui nos-atome so lès rins, èdon ?

Tchabot Di qwè djâzez-v' ?

Albêrt Dèl sèrviète "pur lin" qui m' feume a-st-avu d' a s' mame... Èt qui dj' a scrît d'sus avou... Avou... Avou on "bic", prèzidint !

Djèrà Albêrt, fré, ci n' èst nin l' moumint.

Tchabot Albêrt, mi fi ! Vos nos-alez djurer qui vos n' djâz'rez mây di tot çouchal a nolu, èdon...

Albêrt Dè "bic" so l' sèrviète ! Nèni, nonna ! Dji n' pou sûr mâ, prèzidint !

Tchabot Mins nèni, èdon! Di... Di... Di çou qu' vos-avez trové ! Di vos formules... Sayîz dè rachîr vos calculs, li pus vite possibe. So ç' tins la, dji m' va-st-aler, l' êr di rin, sayî dè savu qwè èt come, a l' ûniversité, adon-pwis... Adon-pwis...

Djèrà Adon-pwis, li radjoû avou l' Istwére !

Tchabot Awè, ou bin avou l' mwért, s' i toûne insi !

Albêrt   So l' côp !... Dji m' mète a l' ovrèdje so l' côp ! Mi sonle-t-i tot l' minme qui vos fez lès peûs pus spès qu' i n' sont, vos-ôtes !

Djèrà   I n' si dote di rin, lu, prèzidint !

Tchabot   Vos l' avez dit, m' fi !... Mi chér Albêrt, il èst tins di v' mète a l' ovrèdje ! Ni v' lèyîz adîre di qwè qui ç' seûye èt loukîz bin a vos... Dji r'pass'rè torade, mi fi.

Djèrà   Èt mi avou, fré.

Albêrt   Vos v'nez cwand vos volez, èdon, prèzidint...

Tchabot   Bon corèdje, mi fi !
(Tchabot èt Djèrà sôrtèt)

Albêrt   Mutwèt bin qui si djèl féve trimper divins dèl javèl... Ou bin divins d' l' amognaque... Ci n' èst nin todi sûr avou 'ne gome qui ça îrè... (i veût l' botèye di pèkèt)... Nèni nonna mins, avou 'ne gome... (i raface li marque so l' botèye, beût on côp èt rifèt 'ne novèle marque)... C' èst portant bin vrêye qui l' botèye si vûde todi on pô pus'... Adon, si dji vou qu' èle seûye plinte come d' avance, dji n' a pus qu' a fé riv'ni l' tins èn-èrî !
Awè, awè, awè, awè !... Asteûre qui dj' a l' tins avou mi, dji m' va-st-aler fé 'ne pitite sokète... Èt, divant d' ataker...
(i raface co 'ne fèye li marque, ribeût 'ne grosse goûrdjêye al botèye èt sôrtêye)

Sinne VIII

(Apreume Albêrt a-t-i sôrtou qu' on-z-ètind 'ne tote pitite muzike qui va cori disqu' al fin dè prumîr ake. Lès loumîres flâwihèt)

Lîza   (èle djowe li role dèl mame d' a Albêrt)
Albêrt ! Albêrt ! Qu' a-dj' don fêt å bon Diu, po-z-avu on parèy mâssî djône ? Wice è-st-i co passé ? Il èst co sûr a piède si tins 'ne sawice ! Albêrt ! Albêrt ! Fât todi tofér qu' i piède si tins, lu, ci-la ! Albêrt ! Albêrt ! Vos-alez-t-èsse tådrou è scole ! Èt vosse dame sèrè co foû mâle sor vos, Albêrt, come di djusse !

Pôlète   (èle djowe li role dèl dame di scole; èlle a 'ne cloke divins 'ne min èt on "sablier" divins l' ôte)
Albêrt ! Albêrt ! Abèye mi p'tit, li tins coûrt ! Albêrt ! I n' a pus l' tins, mi p'tit Bèbêrt ! Loukîz chal !... (èle mosteûre li "sablier")... Li

- tins arive... Li tins passe... Li tins coûrt... Li tins èst la mins... So rin dè monde di tins, li tins a fêt s' tins...
- Tchabot (i djowe li role di Sint-Nicolèy)
 Qu' èst-ce qui dj' ètind, mi, chal ? Li p'tit Bèbêrt prind tot s' tins ?...
 Li p'tit Bèbêrt a bin l' tins ?... Adon, li p'tit Bèbêrt va-st-ariver foû tins, pace qui... Pace qui, so ç' tins la, tos lès p'tits-èfants âront 'nn' alé avou l' porcèchon... Èt nosse pitit Bèbêrt, lu qu' inme bin di s' diner dè bon tins, ni sét-i nin qu' i-n-a tins po tot ?...
- Djèrà (i djowe li role d' Einstein)
 Wice è-st-i ci l' grandiveûs qui m' vout haper m' tins ? Wice è-st-i ci Bèbêrt la qui passe si tins a sayî d' arèster l' tins ? Ni fât-i nin qui l' tins passe, Bèbêrt ! Vos n' ârez mây dè tins assez po touwer m' tins, savez ! Â rés', dji n' a nin co fêt m' tins, savez mi... Li tins di d'vins l' tins èst co todi l' tins d' oûy... Alè djans, lèyî cori l' tins èt prindez vosse tins po ôte tchwè...
- Vikêre (i djowe li role di Jupiter)
 Mi, Jupitêr, dji v's-èl dit: i n' a qu' i m' pére, Cronos', li mèsse dè tins, qu' a l' dreût dè candjî l' tins !... Mins po qui s' prind-t-i, ci Bèbêrt la ? On bê grand vantrin sins cowète, awè !... Voleûr fé riv'ni l' tins èn-èrî... Mâk'reût pôr pus qu' çoula ! Flêrant tchin qui v's-èstèz !... Djamây ! Djamây nolu n' a wèzou djouwer avou l' tins !... Qu' on fêsse vini chal cist-èfronté Bèbêrt la, li tins d' lî fé passer lès baguètes...
- Albêrt (moussî a p'tit valèt, arive â mitan dè scanfôr, avou l's-ôtes tot-âtoû d' lu)
 Quî ? Mi ? C' èst d' mi qu' vos djâzez ?
- Turtos Awè, vos Bèbêrt !
- Albêrt Dji n' a rin fêt, savez, mi !
- Lîza Oho! Tènè, tènè ! Èt qu' èst-ce qui c' èst totes cès tètches la, so l' sèrviète "pur lin" d' a vosse mame ?
- Pôlète Cès lètès tètches la qui l' tins n' rafaç'rè mây !
- Tchabot Vos n' èstèz qu' on mâ-heûlé potince po fé dès lètès tètches so l' tins d' a vosse mame, vos Bèbêrt !...
- Djèrà N' nou risse ! Dâborer l' tins !... I lî fât d'ner 'ne bone pûnichon po çoula. Eune qu' i s' ènnè rapins'rè lontins... Fwért lontins... Dès razannêyes â long... Tot l' tins di s' vicârèye, po l' mons !
- Vikêre Adon qu' li p'tit Bèbêrt n' a rin trové d' mîs qui dè fé dès lètès tètches so l' tins d' a s' mame, avou on "bic" pôr, i lî fâre, po s' riwèri d' sès fâtes, compter eune a eune totes lès-eûres qu' ont passé, dispôy qui l' tère toûne èt qui l' tins èst tins...
- Albêrt Nèni nonna, nin çoula !
- Turtos Siya !
- Albêrt Totes... Totes... Totes lès-eûres ?

DEÛZINME AKE

Sinne I

Lîza
Albêrt

(Â moumint qui l' ridô s' lîve, Albêrt è-st-achou èt nah'têye divins sès papîs qui sont tot-avâ l' tâve; Lîza, lèy, traf'têye tot prindant lès poûssîres)

Lîza   Awè, èt c' èst bon po 'ne fêye, èdon !
Albêrt   Mmm, qwè ?
Lîza   Pace qui, vos, vos n' vis rindez compte di rin, parèt...
Albêrt   Awè siya... Nèni nonna...
Lîza   Pace qui mi... Mi, li vinr'di, dj' a ôte tchwè a fé qui dè r'çûre dèd
                  djins è m' mohone, savez !
Albêrt   Mmm... !
Lîza   Èt pôr li vinr'di dèl fièsse !
Albêrt   Mmm... ! Bin awè siya...
Lîza   Dihez, vos hoûtez çou qu' dji v' di, dè mons ?
Albêrt   Awè siya !
Lîza   Pace qui... Bon ! On profèsseûr di l' ûnivèrsité, passe co ! Çà
                  d'vreût-t-èsse ine saquî d' come i fât, mins tot l' minme...
Albêrt   Come di djusse.
Lîza   Qu' èst-ce qui c' èst co s' no ?
Albêrt   Mmm ! Qwè ?
Lîza   Kimint s' lome-t-i ?
Albêrt   Quî ?
Lîza   Kimint çoula "Quî ?"... Mins vosse profèsseûr d' ûnivèrsité, va
                  sûr'mint ! Li ci qu' nos rawârdans.
Albêrt   Ahâ ! Li profèsseûr Vanasse...
Lîza   C' è-st-on flamind ?
Albêrt   Qui sé-djdju mi ! Pocwè ? "Vanasse", c' èst flamind, çoula ?
Lîza   Van-nasse... "Nasse", dji vou bin mins "van", ci n' èst nin todi sûr
                  on no d' avâr chal !
                  Èt, di qwè è-st-i co profèsseûr, lu ? Di calcul, por mi sûr !
Albêrt   Il èst profèsseûr di mècanike "cantike"...
Lîza   C' è-st-on mècanicyin qui tchante mèsse, adon ?
Albêrt   Mins nèni, èdon. Li mècanike "cantike", c' èst... C' èst dèd
                  matématikes... Mâlâhèye qui dji v's-èsplike... Ci n' èst nin po lès
                  bourikes... Vola l' hic', ma frike !...

Lîza C' èst bin çou qu' dji d'héve: vo-'nnè-la co sûr onk !... Tot-asteûre, à posse, on d'héve qu' i måkéve di brès', divins lès cinses èt po fé dès mohones... Dès djins qui n' ont nin sogne dè r'trossi leûs mantches... Mins çoula... C'è-st-ine ôte père di mantches, parèt !

Albêrt Awè, siya.

Lîza Adon, arindjîz-v' pôr po qu' vosse pitit rapouûlédje ni vâye nin disqu' a nole eûre bin târd, èdon. Dji deû, mi, passer amon Pôlète po fé lès dièrinnès fleurs po l' porcèchon èt dji n' tin nin a v' lèyî tot seû al mohone !

Albêrt Nèni nonna, n' âyîz' nole sogne !

Lîza Èt loukîz bin qui Sint R'mèy ni vinse nin fougî si mâssîte pîpe, è nosse bèle plèce, èdon... On sintîreût co s' puf'kène, dîmègne po l' fièsse.

Albêrt N' âyîz' nole sogne, vi di-dj' !

Lîza Qwè "n' âyîz' nole sogne" ?

Albêrt Bin, rapôrt a... A...

Lîza Èt, nin dandjî d' èlzî vûdî on pèkèt, èdon ! Ci n' èst nin on câbarèt, chal ! Mins, bon qu' vosse profèsseûr vint tot l' minme di l' ûniversité, dji frè 'ne jate di cafè, si vos volez.

Albêrt Awè, siya ! Vola 'ne clapante îdèye, loukîz !

Lîza Èt dji v' mèt'rè deûs' treûs wafes...

Albêrt N' a nou mâ...

Lîza Dès cisses qui dj' a fêt po l' fièsse.

Albêrt Oho, di cisses-lal ! Ni v' fez nin tant dès mâs d' tièsse: i n' vinèt nin chal po magnî, savez...

Lîza Mins, fât-i nin assoti, Albêrt ! C' èst todi tofér li minme diâle, avou vos ! Vos n' savez nin çou qu' c' èst qui di r'çûre lès djins come i fât, vos ! Minme si ç' n' èst qu' on profèsseûr di calcul, i vint d' l' ûniversité, hin tot l' minme ! Adon, la qu' vos l' riçûvez è vosse mohone, vos lî d'vez prezinter 'ne wafe avou 'ne jate di cafè, come di djusse !

Albêrt Si vos l' dihez !

Lîza Awè, c' è-st-insi !

Albêrt Adon, qui volez-v' qui dj' dèye...

Lîza Dj' a mètou 'ne vîle nape, savez... Èt dj' a pôr mètou dès vîlès gazètes dizos... Mins, fez tot l' minme astème, èdon, si vos v'nîs a fé dès calculs... Dj' inm'reû mîs qui vos n' vinrîz nin grabouyî tot l' minme wice, mi !

Albêrt Nèni nonna ! On n' pout mâ, savez ! N' âyîz' nole sogne, èco 'ne fèye !

Lîza Pace qui, mi sonle-t-i qui çoula ni v's-intèresse nin dè savu qui... Qui l' sèrviète "pur lin" d' a m' mame èst bone po lès rikètes ! Èlle

èst tote dâborêye di calculs qu' ènnè vont nin minme al tchôte bouwêye !

Albêrt C' èst l' formule d' a Einstein...

Lîza Qui m' tchantez-v' la ?

Albêrt Dji sâye di v' fé comprinde qui... Nole importance !...

Lîza Oho ! Vos trovez, vos ! Dè lin ! Dè "pur lin" ! Dè peûr lin d' a m' mame, pôr !

Albêrt Nèni nonna ! Çou qu' dj' ènnè di, mi, c' èst qui ci n' èsteût tot l' minme qui l' formule d' a Einstein.

Lîza Qu' èsteût-ç', lu, on flamind ?

Albêrt Nèni nonna, ci n' èsteût nou flamind nin pus !

Lîza M' èware nin !

(On sone al pwète...)

Alez' dovi l' ouh, c' èst sûr vos feûs d' calculs al va-s'-mèl-cwîr !

(Albêrt sôrtêye. Lîza, ine fêye tote seûle, prind on p'tit mureû èt s' rimète dèl poûde so s' vizèdje)

Sinne II

Lîza

Albêrt

Djèrà

Tchabot

Vanasse

Albêrt Si vos v' volez bin diner l' ponne d' intrer...

Tchabot Vinez, intrez, Moncheû l' Profèsseûr. Fez a voste îdêye. Ni loukîz nin al mohone, savez.

Vanasse Mèrci...

Albêrt Pèrmètez-m' di v' pruzinter m' feume...

Vanasse "Mes hommages", Madame.

Lîza C' è-st-in-oneûr por mi, savez, Moncheû l' profèsseûr. Djèl dihéve torade a mi-ome, la qu' vos-avez djustumint soné al pwète. Èst-ce qui...

Vanasse (atot moçant l' hopê d' papîs) C' èst çoula ?

Lîza Mande èscuse po tos cès papîs la cou d'zeûr cou d'zos, savez. Djèl di, co traze fêyes, a mi-ome: rimètez on pô vos papîs a pont, dê... Lès p'tits avou lès p'tits, lès grands avou lès grands èt... Èt lès-inte-lès-deûs avou lès-inte-lès-deûs, come di djuste !...

Vanasse Adon qwè ? C' èst çouchal ?

Albêrt Awè siya, Moncheû l' profèsseûr, c' èst...
 Vanasse I nos fât lèyî à rés', savez, asteûre.
 Lîza Oho, mins... Dji n' voléve nin d'mani chal, savez... Dj' a d' l' ovrèdje, mi ! (a Albêrt, tot sôrtant:) Po çou qu' èst dès wafes, vos polez fé 'ne creû d' sus, èdon !
 Albêrt Vola dèdja 'ne bone novèle, tinez !
 Tchabot Vèyez-v', Moncheû l' profèsseûr,...
 Vanasse Dj' a d'mandé qui vos nos lèyîse è pàye.
 Tchabot Oho ! Dji pinséve qui... Dji deû 'nn' aler, mi avou ?
 Vanasse Awè ! Tot l' monde ! Lèyîz-m' tot seû avou Moncheû.
 Tchabot Bon ! Bon ! Bon ! Vinez, Sint R'mèy. Dj' a bin lès pînses qu' on n' nos vout pus veûy chal !
 Djèrà Ti nos dîrès qwè, hin, Albêrt.
 Albêrt Siya awè!... Awè siya !
 Vanasse Asteûre, a l' ovrèdje...
 (il atake a lére lès papîs, so l' tîns qui Tchabot èt Sint R'mèy prindèt l' pus' di tîns possibe po 'nn' aler, atot rèscoulant)

Sinne III

Albêrt
 Vanasse
 Vanasse Bon... Bon...
 Albêrt Nèni nonna, ça atake chal, Moncheû l' prof...
 Vanasse Drole d' afêre !
 Albêrt Awè siya, c' èst l' deûzinme lwè dèl "relativité restreinte", kimint qu' on dît è francès... Qu' on pout-st-apliker so l' dilatâcion dè tîns, si vos comprindez çou qu' dji vou dîre...
 Vanasse Vos m' prindez mutwèt po on boubiè ?
 Albêrt S' i v' plêt ?
 Vanasse Vos comptez mutwèt qui dji n' a nin vèyou qui vos-atakîz avou l' deûzinme lwè dèl "relativité restreinte" ?
 Albêrt Nèni nonna ! Mande èscuse, moncheû l' Prof...
 Vanasse Vos-avez mutwèt sogne qui dji n' vinreû prinde boûf po vatche avou l' formule dèl blanke sâce po mète so l' tchou-fleûr, mutwèt ?
 Albêrt Nonna nèni, savez !
 Vanasse Adon, qu' èst-ce qui c' èst, çoula ?
 Albêrt (qui mosteûre li papî avou s' deût) Bin, c' èst li...
 Vanasse Oho, vos !

Albêrt Bin awè, pace qui avou li... èt lès... Èdon ?

Vanasse Come di djusse !... Awè mins...

Albêrt Djusse !... Èt c' èst chal qui... (i prind in-ôte papî)... Vos vèyez, dji...

Vanasse Aha ! Oho !

Albêrt Awè èt si dj' fêt rapôrt a çouchal... Èt adon-pwis a...

Vanasse Awè, awè, awè, awè !

Albêrt C' èst la, vèyez-v', qui Einstein si hére li deût è l' oûy, bon qui...

Vanasse Munute, munute... !

Albêrt Fez astème al nape, savez vos ! Ni scriyez nin d'sus, pace qui...

Vanasse Adon, c' è-st-avou çoula qui vos-avez...

Albêrt Bin awè !... Loukîz, chal, c' èst... 'Tinchon al nape !...

Vanasse Awè mins... Awè mins... Awè mins, vos roûvîz qui...

Albêrt Nèni nonna ! (i prind dès-ôtes papîs) Loukîz chal, asteûre...

Vanasse Fât-i nin assoti !... Djusse !... C' èst portant bin vrêye !

Albêrt À rés', on pout minme î ariver ôt'mint, savez... Loukîz... (i s' mète a scrîre timpèsse)

Vanasse 'Tinchon al nape !

Albêrt Awè siya !... Èt vola l' proûve di çou qu' dji v' dihéve torade... Èt, câse di çoula...

Vanasse Munute ! Tot doûs ! N' alez nin trop reû ! Si nos-èstans sûrs qui...

Albêrt Nos n' sârîs foû d' la, èdon, bon qui...

Vanasse Awè. Mins çoula n' vout nin dîre qui...

Albêrt Assûré Moncheû l' profèsseûr, bon qu' nos-avans mostré qui...

Vanasse Djusse vormint ! C' èst portant bin vrêye ! Mins... Mins... Mins nèni, èdon! I n' a rin d' çoula qui vâye pace qui, d' intrêye di djeû vos v's-avez roûvî, mi sonle-t-i...

Albêrt Wice don, Moncheû l' profèsseûr ?

Vanasse Chal, èdon !

Albêrt À mins nèni nèni nèni nonna! C' èst Einstein qui s' roûvèye, chal, ci n' èst nin mi!

Vanasse Sâf qui...

Albêrt Mins nèni nèni nèni nonna, hin vos ! Alè djans, loukîz on pô... La... La... La... Èt pôr chal... Ni m' vinez nin dîre qui mès calculs ni sont nin djusses, èdon !

Vanasse Dji m' dimande... Dji so-st-a m' dimander si...

Albêrt Si qwè, Moncheû l' profèsseûr ?

Vanasse Dji so-st-an trin di m' dimander...

Albêrt Mins qwè, s' i v' plêt, djâzez foû dès dints !

Vanasse Dji so-st-a m' dimander si vos n' avez nin rêzon, téléfèye...

Albêrt Bin, dji n' vis l' fê nin dîre, Moncheû l' profèsseûr...

Sinne IV

Albêrt
Vanasse
Lîza
Djèrà
Tchabot

Lîza (tot rintrant avou on platê po l' cafè, èle lèt l' pwète à lådje; Djèrà èt Tchabot passèt leû tièsse)
Dji m' a dit qu' ine jate di cafè...

Albêrt Awè, awè siya mèrci ! Mètez-l' chal ! Vos-èstèz bin binamêye.

Lîza Èt dj' a tot l' minme mètou cwate wafes avou, savez... Adon, poqwè avez-v' tapé lès deûs-ôtes a l' ouh, vos-ôtes ?

Djèrà (qu' on n' veût qui s' tièsse) Hê !... Pchcht' !...

Lîza Qu' ont-i fêt d' mà ? Poqwè l's-avez-v' tchèssî èvôye ?

Albêrt On n' èlz' a nin tchèssî èvôye, ni v' tracassez nin.

Vanasse Awè mins... Vinez on pô chal, vos.

Albêrt Mi ? Po... Poqwè ?

Vanasse C' èst qwè, çoula ?

Albêrt Â mins çoula, c' èst... Avou çouchal... Èt chal... Sins roûvî chal... Adon...

Vanasse Awè, bon ! C' èst bon !

Lîza Volez-v' on pô dè lècê ?

Vanasse Èt si dj' aplikéve li prumîre lwè, mi ?

Albêrt Çoula n' candj'reût rin, savez ! C' èst djustumint çoula qui fêt qu' l' afêre toûne rond ! I n' âreût rin d' candjî vormint, Moncheû l' profèsseûr !

Lîza I n' âreût mutwèt rin d' candjî mins, mi, dji vôleû tot l' minme bin savu si vos prindez dè lècê !

Albêrt Lèyîz tot, insi so l' tâve. Dji m' ocupe dè fé l' chèvice.

Lîza Çou qui vout dîre qui vos-alez r'vièrsi tot-avâ l' tâve èt qui...

Albêrt N' âyîz' nole sogne.

Vanasse Mins sapèrlote di sapèrlipopète ! Vos-avez rêzon ! C' è-st-a n' nin creûre, çoula !

Lîza Dji mète mi tièsse a côper qu' i-n-âre dè lècê tot-avâ, sâf divins lès jates, come di djusse !

Vanasse Èt si dj' atakéve a l' iviér, portant, èst ce qui...

Albêrt Sayîz chal, Moncheû l' profèsseûr... (i lî done in-ôte papî)

Vanasse È-st-i possibe !... Mèrvèy !...

Tchabot (a Djèrà) On dîreût qu' ça va...

Lîza Èt bin mi, dji r'prind m' lècê !... Èt mès wafes !... Vos n' ârez qu' beûre vosse cafè tot crâs !

Djèrà   Albêrt ! Comptez-v' qui nos polans rintre ?
 Vanasse   Nin co, savez !
 Djèrà   Oho, bon !
 Tchabot   Hê psst' !... Nosse dame !... Vos n' volez nin nos-apwèrter nosse
               café chal, s' i v' plêt...
 Djèrà   Mi djèl prind todi tofér avou dè lècê...
 Tchabot   Èt si vos-avîz pôr ine pitite wafe...
 Vanasse   Silance !
 Lîza   (qu' ènnè va avou s' platê) Fé dès calculs, c' èst 'ne sôre. Èsse bin-n-
               ac'lèvé, c' èst tot-ôte tchwè, parèt !
               (èle sôrtêye èt rissére li pwète podrî lèy)

Sinne V

Albêrt
 Vanasse

Vanasse   Awè, awè, awè, awè, awè, awè...
 Albêrt   C' èst djusse, èdon, çoula ?
 Vanasse   Nèni !
 Albêrt   Kimint çoula, nèni, Moncheû l' profèsseûr ?
 Vanasse   Bin... C'è-st-a dire qui... I-n-a 'ne sacwè d' èhalant, por mi !
 Albêrt   D' èhalant, vos ! Qui volez-v' dire avou çoula ?
 Vanasse   Çou qu' dji vou dire, c' èst qui...
 Albêrt   Dj' a rêzon tot l' minme, nèni nonna ?
 Vanasse   Dj' ènn' a bin sogne !
 Albêrt   Sogne, vos, Moncheû l' profèsseûr ?
 Vanasse   Sogne, awè !
 Albêrt   Èt câse di qwè, s' i v' plêt ?
 Vanasse   Vos savez bin qui c' è-st-ine bombe qui vos-avez chal ?
 Albêrt   Nonna nèni, c' è-st-ine caf'tiére !
 Vanasse   Mins nèni, nin l' caf'tiére ! Vos calculs !
 Albêrt   Mès calculs ? Ine bombe, vos ?
 Vanasse   Èt 'ne fameûse bombe, pôr ! Co pus dandj'reûse qui l' cisse qu' a
               pèté so Hiroshima !
 Albêrt   Dji n' vis comprend nin, Moncheû l' profèsseûr.
 Vanasse   Mins binamé ome, li bombe qu' a pèté so Hiroshima a mutwèt fêt
               dès cint' èt dès mèyes di mwérts mins s' a-t-èle pôr fêt l' prouvé qui
               c' èst nos-ôtes qu' avît rêzon !
 Albêrt   Qui nos-avîs rêzon... ?

Vanasse Come di djusse ! C' èst nos-ôtes qu' avît rêzon, bon qui l' bombe èlzî a pèté djusse so leû narène !

Albêrt Bin çoula, vos l' polez dire...

Vanasse Rin qu' po çoula qui nos-avîs rêzon... Tot çou qu' nos-avîs-st-apris, rapôrt a l' atôme èt a tot çou qu' on pout fé avou, c' èsteût djusse, c' èsteût l' vrêye, èt çoula nos-a d'né rêzon. Adon-pwis, ci n' èst qu' djusse ossu qui lès cis qu' ont rêzon, sèyèsse lès pus fwérts, èdon m' sonle-t-i. N' èst-ce nin djusse, èco 'ne fèye ?

Albêrt C' èst mutwèt bin possible, Moncheû l' profèsseûr, mins... Vos savez, mi... Dji n' so... Mi dji n' so qu' on... Dji n' so nin on sincieûs, qwè...

Vanasse Po çoula, vos n' comptez nin si bin dire ! Vos n' èstèz nou sincieûs vormint !... Èt vos qui n' èst nou sincieûs, vos vôrîz fé l' prouûve qui nos n' avans nin rêzon, nos-ôtes lès sincieûs... Adon, si c' è-st-insi, ot'tant dire qui lès-ôtes n' ont pus twért, zèls. Qui v' sonle-t-i ?

Albêrt Dji n' vis sù nin tot-a fêt, Moncheû l' profèsseûr...

Vanasse Mins sapèrlote di sapèrlipopète ! Si nos n' avans pus l' acèrtinace qui nos-avans rêzon, nos-ôtes lès sincieûs, nos n' ârîs pus l' dreût d' èvoyî dès bombes so l' narène dès cis qui s' trompèt, bon qui nos n' ârîs pus l' acèrtinace qui c' èst zèls qui s' trompèt !

Albêrt Volez-v' ine jate di cafè ?

Vanasse Neûr !

Albêrt Fâre bin, savez: mi feume a 'nn' alé avou l' lècê èt lès wafes. Di tote manîre, ci n' èst rin d' trop damadje pace qui...

Vanasse Vis rindez-v' compte, binamé ome, qui l' fwèce dè monde "civilisé" ni sèreût nin çou qu' elle èst, si nos n' avîs nin l' acèrtinace qui nos-avans todi tofér rêzon ?

Albêrt Oho ! Awè, va sûr ! Asteûre qui vos mèl dihez, Moncheû l' profèsseûr...

Vanasse Nosse siyince, nosse sûtisté, nosse savwér, tot çoula nos done li dreût di nos mète so on pîd d' soke... Li dreût d' avu l' prumîre plèce. N' èst-ce nin djusse ? Nolu n' pout nin aler conte di çoula, èdon ! Li ci qu' a l' savwér, c' èst lu qu' a l' pouvwér, come di djusse... !

Albêrt Vos savez, mi, dji n' a mây loukî l' politike di tot près, savez, èt...

Vanasse S' on v'néve mây a raprinde vos calculs, c' èst tot l' Oc'sidant qui s' ritrov'reût li cou-z-â hôt !

Albêrt Qui d'hez-v' la, don vos, Moncheû l' profèsseûr ?... Mi sonle-t-i qui vos fez lès peûs pus spès qu' i n' sont.

Vanasse C' èst totes nos-acèrtinances qui s' ènûl'rît, binamé ome ! Turtotes awè !

Albêrt   Ci n' èst nin tot l' minme mès p'tits calculs qui vont candjî l' formule dèl blanke sâce qui vos djâzîz torade, èdon, Moncheû l' profèsseûr...
Ho, ho, ho !

Vanasse   Ni riyez nin, Moncheû ! Ni riyez nin ! Mètez-v' bin couchal è vosse pitite tièsse: vos calculs ni d'vèt mây vini foû d' vosse couhène !

Albêrt   Nèni nonna. Chal ci n' èst nin l' couhène, savez, profèsseûr. Li couhène, c' èst la... Chal, c' èst l' plèce di d'avant. Minme s' èlle done podrî, on l' lome "li plèce di d'avant", nos-ôtes...

Vanasse   S' on v'néve pôr a fé savu vos calculs tot-avâ, lès pus grands dèssincieûs sèrît candjî, so l' côp, a boubiès. On 'lzès prind'reût, adonpwis, po dèssmârticots !

Albêrt   Oho, vos !

Vanasse   Si 'ne saquî touméve so vosse formule, i n' âreût pus rin d' dreût so l' tère ! Li Toûr Eiffel pièd'reût sès boulons èt l' Atomiom' fond'reût come dè boûre â solo... Po fé pus coûrt: si vos-avez rêzon, c' èst l' monde ètîr qui s' marih po d' bon !...

Albêrt   Mins... Mins dj' a rêzon, portant mi, Moncheû l' profèsseûr...

Vanasse   Dji n' di nin l' contrêre, mi, mins ci n' èst wêre possible...

Albêrt   Mins adon...

Vanasse   Vos-avez twért d' avu rêzon... Si vos volez: li rêzon vout qui vos-âyése twért... Vola 'ne sacwè d' clér, mi sonle-t-i !

Albêrt   Nin por mi, savez, profèsseûr...

Vanasse   Pôr qui vos-atakez a v's-ataker â tins ! Vos n' dotez d' rin, vos !

Albêrt   Mi... ?

Vanasse   Bin awè, vos ! Vos v's-ârîz polou ataker a tot-ôte tchwè, mi sonle-t-i. Vos v's-ârîz polou ataker a ine ôte di nos-acèrtinances, hin tot l' minme!

Albêrt   Si c' èst vos qu' èl dit, profèsseûr...

Vanasse   Mâdjinez on pô qui nos n' pôrîs nin minme pus creûre çou qu' l' ôrlodje "parlante" nos dit !

Albêrt   Dji n' aveû nin tûzé a çoula, mi...

Vanasse   Èt cwand vos prindez l' trin, vos-inmez bin qu' i seûye a l' eûre, tot l' minme, nèni ?

Albêrt   Siya awè !

Vanasse   Adonpwis, Moncheû, cwand vos v's-atakez â tins, c' è-st-a Einstein lu-minme qui vos v's-atakez... C' èst lu qui vos volez fé toumer di s' pîd d' soke... C' èst çoula qu' èst honteûs, Moncheû !

Albêrt   Mins mi, dji...

Vanasse   Ni djouvez nin lès-ènocints catwaze. Dji n' a rin conte vos calculs èt vos formules, mi...

Albêrt   Aha, a la bone eûre...

Vanasse   Li problème, c' èst qui vos n' avez nin lès diplomes qu' i fât po fé dèssmatématikes, parèt...

Albêrt Mins... Lès chifes sont d' a tot l' monde, mi sonle-t-i, profèsseûr...

Vanasse Nèni Moncheû ! Nèni sùr ! Lès chifes apartinèt às cis qu' ont r'çû l' dreût di s' ènnè chèrvi, li djoû qui l' monde a rik'nohou leû "sincieûsisté" èt qu' il ont-st-avu on diplome, po çoula !

Albêrt Mins, Moncheû l' profèsseûr, i n' fât nin creûre qui... Dj' èsteû djusse achou al tâve, mi... Dji féve lès cwanses dè magnî on bokèt d' wastê qui m' feume aveût fêt èt c' è-st-a ç' moumint la qui l' ôte vîle houp'rale m' a djâzé dè... Dè... D' on tins d' ahote qu' on voléve sipater ! Èt c' è-st-adon qui dj' a tûzé qui...

Vanasse Èt c' è-st-adon qui vos-avez-st-avu twért, binamé ome ! Vos-avez stu brâmint pus lon qui çou qu' vos dreûts v' dinèt !

Albêrt Rin qu' a tûzer a 'ne sacwè ?

Vanasse Awè, Moncheû, rin qu' a tûzer ! Rin qu' a tûzer a çou qu' vos-avez tûzé, todi sùr !

Albêrt Bin, n' a nou risse !

Vanasse Vos, Moncheû, on p'tit matématikeû al va-s'-mèl-cwîr, vos vinrîz bouhî djus totes lès-acèrtinances dè pus grands sincieûs, tot bièss'mint pace qui vos n' inmez nin l' wastê d' a vosse mon-coeûr ! Mâk'reût pôr pus qu' çoula !

Albêrt Li wastê n' a rin-n-a veûy la-d'vins, savez, profèsseûr...

Vanasse Rin-n-a veûy ! Rin-n-a veûy ! Siya, èdon vos ! Cwant-i s' passe ine sacwè, c' èst qu' i-n-a-st-avu 'ne câse èdon. Èt, come di djusse: ine câse dimande qu' i s' passe ine sacwè, après còp.

Albêrt Bin awè, Moncheû l' profèsseûr...

Vanasse Mins câse di vosse formule, i s' pôreût co bin qu' i s' pass'reût 'ne sacwè, divant qui l' câse n' ariv'reût.

Albêrt Sé nin, mi, profèsseûr...

Vanasse Assûré, v' di-dj' mi ! Li câse qu' ariv'reût après còp: ci sèreût pôr li feûte di gate, èdon çoula ! Èt vos savez bin çou qu' èle divinreût, nosse planète, câse di vosse formule ?

Albêrt Bin, nèni nonna... Anfin... Nonna nèni...

Vanasse On pinake ! On mâssî bac a chnik ! On bordê, qwè ! On tèribe bordê, awè ! C' èst çoula qu' vos volez, mutwèt ?

Albêrt Nèni, nonna, savez vos ! Pôr qui, rapòrt a tot çoula, mi feume, lèy...

Vanasse Adon, dji n' veû qu' ine sôre, mi... Èt si dji n' veû qu' ine sôre c' èst pace qu' i n' a qu' eune, come di djusse !

Albêrt Èt qu' èst-ce qui c' èst vosse sôre, profèsseûr ?

Vanasse On mète tos vos papîs divins 'ne grande anvèlope. On sére l' anvèlope come i fât. On plake on gros catchèt d' sére dissus. Dji prind l' anvèlope èt djël va mète divins on grand cofe-fòrt.

Albêrt Mins... Mins...

Vanasse Ni v' fez nin dès mås d' tièsse. On rachîrè vosse no so l' anvèlope, savez ! Insi, si on djoû on r'prind l' anvèlope foû de cofe, on sârè bin qu' c' èst vos qui...

Albêrt Awè, siya, profèsseûr, mins ci n' èst nin...

Vanasse Îy vos ! Ci n' èst nin qwè, asteûre ?

Albêrt Dji voléve dîre qui ç' n' èst nin tot mêtant mès calculs èt mès formules divins on cofe qui vos-alez candjî 'ne sacwè a...

Vanasse A qwè dê, moncheû ?

Albêrt Mins... A... Al rèyâlitè, va sûr'mint, profèsseûr...

Vanasse Li rèyâlitè !... Li rèyâlitè ?... Ni m' fez nin rîre, èdon, binamé ome! Li rèyâlitè, ci n' èst qu' on makèt ! Nos-ôtes lès sincieûs, lès grands sincieûs, nos n' nos-èhalans nin dèl rèyâlitè, savez: nos-avans, nos-ôtes, li vèritè ! Li seûle vèritè ! Li bone ! Li vrêye ! Nosse vèritè !... Adon, dji v's-èl di, mi: vos èt vos p'tits camarâdes, vos polez djustice passer vosse tins a savu l' tins qu' i fât po vûdî 'ne bagnwêre mins... Mins, s' i v' plêt, lèyîz lès-omes di siyince mète tote leû siyince èn-alèdje po çou qu' ènnè vât lès ponnes... Houkîz vosse prèzidint, binamé ome... Dji lî vòreû bin djâzer...

Sinne VI

Albêrt

Vanasse

Tchabot

Djèrà

Albêrt Tchabot ! Tchabot ! Vinez...

Tchabot Vo-m'-chal...

Djèrà Nos n' èstîs nin fwért lon, savez.

Vanasse Intrez !

Djèrà Èst-ce qui dji pou intrer, mi ossu ?

Vanasse Vos savez bin qwè, rapôrt às... Às-ovrèdjes d' a... Moncheû ?

Djèrà D' a Albêrt, volez-v' dîre... Bin, c' èst qui... On sét bin qwè... On sét bin qwè... C' èst brâmint dîre...

Tchabot Nos savans djustice li conclûzion, nos-ôtes... Nos savans djustice qui l' tins...

Vanasse Ahote ! Mins... À rés' di vos deûs, n' a-t-i dès-ôtes di vosse "club" qui savèt bin qwè ?

Tchabot Nèni, nouk ! Nolu vormint ! Nos-avans volou wârdèr li pus grand s'crèt rapôrt a l' afêre ! Èdon, Albêrt, mi fi ?

Albêrt Tant qu' a mi, dji n' a rin dit a m' feume, savez profèsseûr.

Tchabot Nos volîs, Moncheû l' profèsseûr, qui vos sèyîse li tot prumî a savu qwè èt come ...

Vanasse (a Djèrà) Vos n' avez nin moti nin pus, vos ?

Djèrà Tant qu' a mi, dji... C' è-st-a dîre qui... Bin... Mi, dji n' mi...

Vanasse Awè ou nèni ?

Djèrà Nèni ! Vos pinsez bin qui mi... Dji n' mi... Nèni, nèni !

Vanasse Bon ! Asteûre, binamé ome, dji v' va d'mander dè sôrti deûs' treûs minutes.

Albêrt Mi, profèsseûr ?

Vanasse Awè, vos, binamé ome !... Çou qu' dj' a-st-a dîre a vos deûs copleûs vis pôreû... Kimint va-dj' dîre ?... Anfin, po v' dîre li vrêye, vis pôreût fé 'ne grosse hanète, téléfêye... Dj' ârè pus-âhèye d' èlzî dîre tot l' bin qui dj' pinse di vos si vos n' èstèz nin la...

Albêrt Oho, bon !... Dj' î va savez... Dj' î va so l' còp... Dj' ènnè profit'rè po r'fé 'ne jate di cafè, qui v' sonle-t-i ?

Vanasse Vola 'ne clapante îdèye ! Dji v' rihouk'rè cwand dji rârè dandjî d' vos...

Albêrt A la bone eûre, profèsseûr. Fez come è vosse mohone, èdon.
(i sôrtêye)

Vanasse Bon... Awè... Èt bin, mès djins...

Albêrt (qui passe si tièsse) Fez astème al nape, èdon !

Vanasse Awè, awè... N' a nou dandjî.

Albêrt Qu' a torade.
(i sôrtêye)

Vanasse Mès djins, dji v' va djâzer foû dè dints...

Albêrt (qui passe co 'ne fêye si tièsse) Mande èscuse, mins...

Vanasse Qu' i-n-a-t-i co ?

Albêrt Djèrà, i vòreût mîs qui vos n' èsprind'rîz nin vosse pîpe, savez, pace qui, bon qui c' èst l' fièsse dimègne, nos-ârans...

Vanasse Nèni, i n' fom'rè nin s' pîpe ! Nolu chal ni fom'rè 'ne pîpe èt nolu ni scrîrè so l' nape ! Ça îrè-st-insi ?

Albêrt Awè, siya... C' èst pace qui... Ci n' sèreût qu' por mi... Mins... Djans, dji v' lê, profèsseûr.
(i sôrtêye)

Vanasse Vos comptez qu' i va co riv'ni ?

Djèrà Nos d'vrîs-st-avu on pô dè tins divant nos-ôtes. Li tins qui s' feume comprinse qui nos-èstans chal, tot seûs, sins pus nouk po loukî a çou qu' on fêt èt qui...

Vanasse Adon, dji v' va djâzer foû dè dints, dihéve-djdju... Mi sonle-t-i qu' vosse camaråde piède on pô sès djèyes...

Tchabot Albêrt ?

Vanasse Awè, lu !

Djèrà Qui volez-v' dîre qu' i piède sès djèyes, profèsseûr ?

Vanasse Bin... Nin qu' i sèrèût tot-a fêt dandj'reûs, savez, mins... Èst tot-a fêt bardouhî è s' tièsse, tot l' minme !

Tchabot Èt vos-avez léhou çou qu' il a trové, profèsseûr ?

Vanasse Awè, èdon ! C' èst çoula qui m' fêt dîre qui vosse camaråde... N' a pus tot-a fêt s' cèrvê la wice qu' i fât.

Djèrà Oho, vos !

Tchabot Vos m' èwarez, savez, profèsseûr... C' èst vrêye qui, dès côps qu' i-n-a, il è-st-on pô... On pô drole, direû-dj' mi... Mins, po çou qu' èst dès matématikes, dji l' a todi loukî po on mèsse, savez mi.

Djèrà C' èst lu l' pus fwért di nosse "club", profèsseûr!

Tchabot Awè... Mutwèt nin tot-a fêt l' pus fwért mins... Nin co si mâva, djans ! Minme qui dji l' âreû bin vèyou come vice-prézidint, mi.

Vanasse Vos n' m' èwarez nin. C' è-st-ine sacwè qui dj' a vèyou co traze fèyes, çoula...

Tchabot Qui volez-v' dîre, profèsseûr ?

Vanasse Çou qu' dji vou dîre, c' èst qui... C' è-st-on fameûs calculeû... Assûré... Awè, mins... On calculeû qui n' a nou diplome, parèt... Qui n' a nou diplome, câse qui n' a nin stu è scole po çoula... Âreût téléfèye on pô l' tièsse... On pô l' tièsse avå lès cwâres, si vèyez çou qu' dji vou dîre... Âreût, come quî dîreût, dès... Dès rèvolèyès-îdèyes... Dès balowes è cèrvê, mutwèt...

Djèrà Oho ! Èt çoula, c' èst vrêye, profèsseûr ?

Vanasse Tot-a fêt vrêye ! On veût minme çoula pus sovint qui vos l' pinsez. Èt s' on vout loukî on pô pus lon qui l' bètchète di s' narène, ci n' èst rin d' foû dèl bonète, mi sonle-t-i. C' èst torade come si vos prindîz on conducteûr tot çou qu' i-n-a d' pus normâl, come vos ou bin come mi, si vos volez, èt qui vos lî fez miner 'ne vwètûre di coûsse. Vos v' dotez bin qui çoula f'reût dès bès carambolèdjès, èdon... Èt bin, lès matématikes c' èst pîron parèy: i-n-a on moumint qui c' èst come ine vwètûre di coûsse.

Tchabot Nèni va sùr'mint !

Vanasse Siya, come dji v's-èl di ! Dji dîreû minme qui c' èst come ine vwètûre di coûsse qui rôl'reût di s' pus vite, so 'ne vòye qui d'hind qu' arèdje, qu' i-n-âreût pôr dès fwérts toûrnants èt qu' èle n' âreût pus dès frins...

Djèrà Binamé bon Diu, profèsseûr

Tchabot Mins adon qwè, avou Albêrt?... Sès calculs ?... Si formule ?

Vanasse Rin !... Rin qu' dè vint ! Dèl gnognote ! In-ovrèdje di d'mèy-doûs ! Dès rèvolèyès-îdèyes d' on nouk !... Dj' aveû dèdja compris al prumîre ligne... C' èst bin pace qui dji so-st-on foû binamé ome qui dj' a fêt lès cwanses dèl comprinde, disqu' al fin di s' ràvion... C' è-st-on psichiatre qu' âreût-st-avu bon dè lére cisse couyonåde la ! Nin on grand sincieûs come mi !

Djèrà Fât-i nin assoti, çou qu' vos d'hez la, vos, profèsseûr !
Tchabot I m' aveût portant sonlé, mi, qui...
Vanasse Awè, dji v' comprend. Insi, d' intrêye di djeû, å prumî côp d' oûy, li ci qui n' s' î k'nohe nin tot plin, si pôreût-i lèyî couyoner. C' èst vrêye, awè. Èt c' èst minme èwarant qui l' ovrèdje ravise ine sacwè d' fwért sérieûs, sâf qui...

Djèrà Pôve Albêrt. Il ârè sûr situ tot r'toùrné...
Tchabot Qu' ènn' a-t-i dit, Albêrt ? I n' aveût nin l' êr trop maké, portant.
Vanasse Mins, mès djins, èst-ce qui vos m' prind'rîz, téléfèye, po on sâvadje, mi ? Alè djans, Dji n' lî alève nin tot l' minme dîre insi, plat'-kizak: "Moncheû Albêrt vos-èstèz tot-a fêt bouhî ! Volez qu' on v' cwîr ine plèce âs Lolâs ?"... Nèni, èdon ! Qui dè contrêre, dj' a fêt lès cwanses qui dj' èsteû d' acwérd avou si... avou si formule, kimint qu' i dit...

Tchabot Adon, i n' sét nin, lu, profèsseûr...
Djèrà I creût todi, lu, profèsseûr...
Vanasse Awè èt, rapôrt a çoula, dj' a dandjî d' vos deûs... Po s' bin d' a lu, come di djusse.

Tchabot Dandjî d' nos-ôtes, profèsseûr ?
Vanasse Awè ! Po n' nin qu' i toûne a reû sot po d' bon, mi sonle-t-i qui vos d'vrîz fé lès cwanses, vos-ôtes tot parèy qui mi. Vos lî pôrîz fé creûre qui c' èst lu l' pus sûti d' vos treûs, manîre di n' nin l' chagriner, qwè.

Tchabot Come di djusse, profèsseûr...
Vanasse Èt po qu' i r'trouve on p'tit pô s' tièsse, fâreût-i mutwèt qu' i n' tûz'reût pus a tot çoula. Adon, mi sonle-t-i qu' i lî fât fé prinde l' êr, qu' i lî fât candjî sès-îdèyes.

Djèrà Bin-atoumé qui c' èst djusse li fièsse dèl porotche, èdon.
Vanasse Ine bèle tchance, awè. Tant qu' a mi dji m' va r'prinde tos sès papîs èt sès calculs èt sès formules... Tot çou qu' dji pou, qwè... Cwant-i n' ârè pus tot çoula divant sès-oûy, i n' î tûz'rè pus, pinse-djdu.

Tchabot Èt vos comptez qu' i sèrè d' acwérd, profèsseûr ?
Vanasse Dji lî f'rè houmer qui mès chèrvices divèt taper on côp d' oûy so sès papîs. Ènnè sèrè tot fîr, èdon. Vos n' ârez pus qu' a 'nnè r'mète on p'tit pô...

Djèrà Vos-èstèz bin binamé dè fé tot çoula por lu, profèsseûr.
Tchabot Dj' aveû dèdja scrît in-ârtike po l' gazète dè "club", mi, mins...
Vanasse Nèni, èdon vos ! Ni v'nez nin fé 'ne parèye, savez ! Motus' ! Nin on mot ! I n' fâreût nin qu' tot l' monde raprind'reût qu' i piède sès tâtes. Çoula, c' èst nosse sècrèt d' a nosse.

Djèrà (a pârt) Fât-i nin assoti...
Tchabot Qui d'héve la, vos ?

Djèrà Nèni rin ! Dji m' dimandéve si dji n' aveû nin roûvî dè côper l' loumîre, divant dè v'ni.

Vanasse Èt bin, mès djins, si nos-èstans tos lès treûs d' acwérd...

Tchabot Sint R'mèy ! Hoûkîz Albêrt !

Djèrà Pôvre ome, hin, tot l' minme ! Tot bin pèzé, dji so binâhe po Einstein mins... Anfin... Albêrt, lu !... Al-bêrt !

Albêrt (qui d'mane èl gueûye di l' ouh; Lîza è-st-ad'lé lu mins s' n' èl veût-on nin)
Awè... Awè...
(a Lîza) Awè... Kimint ?... Nèni nonna...

Tchabot Albêrt ?!...

Albêrt Awè.
(a Lîza) Nonna nèni.
(a Tchabot) Awè siya, dji di qu' nonna, mins c' è-s-awè, pace qui...
(a Lîza) Di qwè ?

Djèrà C' èst bin vrêye tot l' minme qu' a l' êr on pô foû d' sès solés, dè còps qu' i-n-a...

Albêrt (a Lîza) Ni v' fez nin dè mås d' tièsse. (il inteûre èt rissére l' ouh)
Nèni nonna, c' èst pace qui Pôlète, li camaråde d' a m' feume, fêt dè fleurs di papî, parèt. Dimègne, vèyez-v', c' èst l' porcèchon èt, bon qui l' vikêre... Mins si nos riv'nîs a nos-afêres, nos-ôtes ?

Vanasse Binamé ome, nos v'nans dè djâzer nos treûs, foû dè dints, èt nos èstans turtos d' acwérd...

Albêrt C' èst vrêye ?

Tchabot Bin awè, m' fi !

Djèrà Come on tèt dit, pôve vî fré.

Vanasse Dj' èlzî a fêt pâr di çou qu' nos-avîs conv'nou èt dji m' va-st-adon prinde tos vos papîs po qu' mès chèrvices polèsse ovrer d'sus a l' ûniversité.

Djèrà Vis rindez-v' compte, Albêrt ? C' è-st-in-oneûr, èdon çoula !Hin pôve vî fré, nèni ?

Tchabot Bon vola, c' èst tot !

Vanasse Èt motus', èdon. Qui tot çouchal dimane inte di nos-ôtes.

Albêrt Vos-avez sogne po d' bon qui l' Toûr Eiffel vinreût piède sès boulons ?

Tchabot Qui di-st-i ?

Djèrà Pôve vî fré, va !

Albêrt L' atomiom' ni pout pus mâ dè fonde come dè boûre à solo ?

Tchabot (a Djèrà) Ci côp chal, i piède li tièsse po d' bon...

Djèrà (a Tchabot) On n' divint nin bon a loyî d' on djoû a l' ôte, hin tot l' minme.

Tchabot Mi, i-n-a dèdja bin dè tins qui dji lî troûve on drole d' êr, savez.

Djèrà Bin awè, asteûre qui vos l' dihez...

Vanasse   Dji r'prind minme li papî avou l' formule d' a Einstein, èdon. C' èst l' câse di tot çou qu' arive...

Albêrt   Vola, i n' ârè pus nole câse insi. Sâf si l' câse si mète èl tièsse di s' aler mète al fin dè djeû.

Tchabot   C' èst todi pès, m' sonle-t-i.

Djèrà   Pôve vî, va.

Vanasse   Mès djins, dji v' sohête ine bone fin d' saminne.

Albêrt   Â r'vèy, Moncheû l' profèsseûr. Situdîz bin totes mès formules, èdon. I n' fâreût nin qu' èle vis pèt'rît so l' narène...

Tchabot   I d'vint pôr dandj'reûs, asteûre.

Djèrà   Kimint qu' èst la, i lî va mâ, savez. C' èst torade èl pote qu' on l' va d'veûr miner !

Vanasse   I va sins dîre qui dji v' dîrè qwè dè pus vite qui dj' pou, èdon.
(i sôrtêye)

Albêrt   I va sins dîre qui dji n' vis fê nin tot-a fêt confiyanse... Vola... C' èst come quî dîreût li pot d' tère disconte li pot d' fiér. Qui v' sonle-t-i ?

Tchabot   Akeûhîz-v', mi fi ! Vos v' divez rispwèzer li pus sovint possible.

Djèrà   Mi, dji pass'rè tant qu' dji pou, savez... Dji... Dji v's-apwèt'rè dèso-
ranges.

Albêrt   Qui v' prind-t-i don vos ?

Djèrà   Rin. Ni loukîz nin après mi...

Albêrt   Li profèsseûr Vanasse vis-a-t-i tot dit ?

Tchabot   O awè, çoula !

Djèrà   Tot, tot, tot !

Albêrt   I v's-a fêt savu qui...

Tchabot   I nos-a tot fêt savu, m' fi.

Djèrà   Tot, tot, tot !

Albêrt   Èt s' a-t-i bin r'pris tos mès papîs...

Tchabot   Awè, tot vos papîs.

Djèrà   Tot, tot, turtos !

Tchabot   Po vosse bin, savez !

Djèrà   I fât tûzer a ôte tchwè, asteûre, Albêrt... Li fièsse ! Li porcèchon !
Vola 'ne sacwè d' plêhant, èdon fré, nonna ?

Albêrt   Awè siya... Ine sacwè d' plêhant... Dj' a torade îdèye d' ènnè rîre.

Tchabot   Vola 'ne bone novèle, tinez !

Albêrt   C' è-st-ine èmantcheûre di sot, tote ciste afêre la !

Tchabot   Mins nèni, èdon m' fi !

Djèrà   Mins nèni, èdon fré !

Albêrt   Dji m' a d'vou tromper d' vrêye, parèt, mi...

Djèrà   (a Tchabot) Il a sûr'mint lès fîves.

Tchabot   Nos v's-alans lèyî, èdon m' fi.

Djèrà   (qui va-st-al pwète) Madame ! Madame !

Albêrt   Qui brèyez-v' don vos ?

Djèrà Mi ? Rin ! Rin du tout ! C' èst... C' èst po dîre à r'vèy a vosse feume.
 Albêrt Aha, bon...
 Djèrà (a Tchabot) On nêl pout nin lèyî tot seû kimint qu' il èst, mi sonle-t-i.

Sinne VII

Albêrt
 Lîza
 Djèrà
 Tchabot

Lîza Èt qwè ? Qu' i-n-a-t-i co chal po 'ne atêlêye ?
 Djèrà Rin, savez, nosse dame. Rin du tout. Nos-alîs 'nn' aler...
 Lîza Èt adon-pwis, qwè ?
 Tchabot Nos n' volîs nin 'nnè raler sins v's-avu dit à r'vèy èt sins v's-avu dit mèrci po tot, èdon Madame.
 Lîza Albêrt a co fêt 'ne bièst'rèye, mutwèt ? C' èst çoula, por mi ?
 Djèrà Nèni, nèni ! "Mès-omajes", Madame èt 'ne bone fièsse dèl porotche, èdon...
 Lîza Awè, mèrci...
 Tchabot Binamé m' fi, qu' a pus târd, èdon. S' i-n-aveût-st-ine sacwè, fez-m' savu qwè èt dj' abroke so l' côp ! Ni roûvîz nin, èdon...
 Albêrt Nèni nonna...
 Djèrà Qu' a bin vite, hin fré ! Pwèrtèz-v' bin èt... loukîz a vos, savez. Dji v' donrè on p'tit côp d' fi, l' al nut', après l' soper. Awè ?
 Albêrt Dji vou bin, mi, mins poqwè ?
 Djèrà Insi, hin... Po... Po rin... Manîre di v' diner on côp d' fi, qwè.
 Albêrt Oho, bon !...
 Tchabot Madame... (i sôrtêye)
 Djèrà Qu' a torade, hin... (i sôrtêye)
 Lîza (ine fêye qu' i sont leûs deûs) Èt qwè ?
 Albêrt Èt qwè qwè ?
 Lîza Dj' a lès pinses qui vos m' catchîz 'ne sacwè, vos !
 Albêrt Nin minme, feume.
 Lîza Mins, s' i v' plêt, rimouwez-v' on pô. Fez 'ne sacwè ! Vos passez dè-s-eûres èt dè-s-eûres a n' rin fé, a loukî dè long d' vosse narène, achou, a fé vos bièsses calculs. Ci n' èst nou vikèdje, èdon, çoula ! Vos n' èstèz nin in-ome, por mi ! Ramassez-v' on pô, s' i v' plêt ! Vos frîz tot plin mîs dè fé dè fleurs di papî po l' porcèchon, çoula chèrvîrèût a 'ne sacwè, dè mons !
 Albêrt C' èst co 'ne îdèye, loukîz, çoula...

Lîza So ç' tins la, mi, dji m' va-st-ad'lé Pôlète. Èle si deût d'mander qwè. Dji r'vinrè po l' soper... Tot-a fêt èst prêt', ni mètez nin vos mins âtoû, èdon.

Albêrt Nèni nonna, dji n' pou bin mà.

Lîza Èt... Si vos 'nn' alez, ni roûvîz nin dè... Nole avance ! Vos-alez roûvî tot l' minme !... Dimanez chal, ci sèrè co mîs !

Albêrt Awè siya.

Lîza Â la la la la la !

Albêrt O awè, çoula !
(èle sôrtêye)

Sinne VIII

Albêrt

Albêrt (après on long moumint)

Dji m' dimande çou qui l' profèsseûr Vanasse a bin polou raconter a Tchabot èt a Sint R'mèy... I n' a nin twért, li profèsseûr: c' èst sûr mi qui m' roûvèye... C' èst mi qui m' deût tromper d' vrêye... Poqwè âreû-dj' li dreût, mi, dè dismantchî leû p'tit monde ? Qui v' sonle-t-i, vos ? I toûne, leû p'tit monde... I toûne, i ratoûne, i s' kitoûne, dès côps qu' i-n-a... I n' toûne nin todi rond mins s' toûne-t-i tot l' minme... I toûne so 'ne fâsse îdèye, todi sûr... So 'ne tromp'rèye, divreû-djdju dîre... Mins, bon qu' tot l' monde s' ènnè foute...

Si dj' ènn' aveû l' has', dji pass'reû houte di tot çou qui l' profèsseûr Vanasse vout bin dîre èt dj' èlzî brêreû: "Ci n' èst nin vrêye ! Ci n' èst nin vrêye tot çou qu' on v's-a-st-âpris è scole ! Ci n' èst nin vrêye çou qu' on v' hére èl tièsse a l' ûnivèrsité ! Ci n' èst qu' totes couyonâdes ! Einstein lu-minme s' a roûvî !" Awè çoula qui dj' èlzî wèz'reû brêre, sâf qui... Sâf qui çoula n' chèv'reût a rin, parèt ! I n' âreût todi nouk po m' creûre. Èt si dji ratakéve mès calculs, i-n-âre todi tofér on profèsseûr Vanasse po m' vini taper dès hames èl vôte èt po m' lès voleûr haper ! Adon...

Èt si dj' èlzî d'néve pôr ine piceûre po fé riv'ni l' tins èn-èrî, qui f'rît-i avou ? I sèrît co bin capâbes dè fé pus' di bièst'rèyes â deûzinme côp qu' â prumî ! Dji wadje qu' i-n-a dès cis qui sèrît bièsses assez, èt fîrs di l' èsse pôr, po mète li fin côp a leûs sot'rèyes a leû, a leû... A leû "boubiès'rèye", tinez !...

Mande èscuse, savez Madame, Dji v's-aveû v'nou stronner, i-n-a passé cint-ans di d' chal. Èt bin, ci côp chal, dji v' va d' abôrd côper lès-orèyes...

Tot bin pèzé, dj' a-st-arivé on pô trop timpe, mi. Èlzî fâre co bin dè dè tins po houmer leû bièst'rèye, èt ci n' sèrè qu' adon qu' i sèront prèt' a fé leû mèya-coulpa, nin avant...

Èlle a téléfèye rêzon, mi feume... Dèès fleûrs di papî, c' è-st-ine rèyâlitè, çoula... Ine ôte vrêye, todi sûr... Poqwè nin ?

(on sone al pwète)

Quî èst-ce co çoula ?

(i va drovi l' oûh; i sôrtèye on moumint èt rivint avou Olga)

Sinne IX

Albêrt

Olga

Albêrt

Intrez, dji v's-è prèye...

Olga

Mèrci. Dji n' vis catch'rè nin qui dj' a rawârdé qu' vis sèyèse tot seû po...

Albêrt

Vos-èstîz-st-a l' awête èt vos-avez vèyou sôrti m' feume, mutwèt ?

Olga

Awè, c' èst çoula. Mins, ci n' èst nin d' lèy qui dji vou djâzer. C' èst dèès treûs-ôtes, â rés'.

Albêrt

Vos volez dîre... Li profèsseûr Vanasse... Èt...

Olga

C' èst çoula, awè.

Albêrt

I-n-a onk di cès treûs la qui vos n' polez nin veûy, téléfèye ?

Olga

Dji pinse qui nonna mins... C' èst po tot-ôte tchwè, â rés'.

Albêrt

Dji n' comprind nin fwért bin.

Olga

Moncheû Albêrt... Dji v' pou loumer insi, èdon ? À rés', c' è-st-avou ç' no la qu' on m' a djâzé d' vos.

Albêrt

Qu' on v's-a djâzé d' mi ? Èt quî don, s' i v' plêt ?

Olga

Vosse camaråde, Djèrà Sint R'mèy.

Albêrt

Oho ! Vos k'nohez Djèrà, vos ?

Olga

On p'tit pô, awè. Fwért pô, â rés'. Po v' dîre li vrêye, lu èt mi nos k'nohans 'ne minme djint èt bin toumé qui...

Albêrt

C' è-st-on foû binamé ome, savez Djèrà. Dji l' inme bin, mi.

Olga

Dj' a lès pinses qu' i v's-inme bin tot parèy. C' èst bin vrêye: c' è-st-on brave ome. À rés', po m' pàrt, dji n' lî k'nohe qu' on seûl dèfôt.

Albêrt

Oho ! Lisquéle, don vos ?

Olga

I n' èst nin todi mèsse di s' linwe, vosse camaråde... Çou qui vout dîre qui dji n' m' ènnè plin nin, savez mi. Qui dè contrêre...

Albêrt

La, dji n' vis sù pus fwért bin.

Olga C' èst divant-z-îr qui dji l' a rèscontré, ad'lé on camaråde d' a lu èt d' a meune... Èt c' èst divant-z-îr qu' i m' a djâzé d' vos, Moncheû Albêrt.

Albêrt Oho ! Èt... Èt qui v's-a-t-i dit ?

Olga Rin... Rin... Anfin, tot... À rés', rin ou bin tot mutwèt, dji n' è sé rin, mi. Vos savez bin, èdon: vosse camaråde Sint R'mèy, il èst parèy qui totes lès linwes a talus. Il ont si bin l' toûr, parèt, po v' fé comprinde qu' i n' vis polèt rin dîre èt, so ç' tins la, po v' lèyî tot l' minme hiper 'ne pàrt... D' ine plêhante manîre mins qui n' èst nin todi dè pus clére, à rés'.

Albêrt Èt vos savîz bin qui l' profèsseûr Vanasse divève vini oûy ?

Olga Awè. I-n-aveût-st-a pô près qu' çoula d' clér divins tot çou qu' vosse brave ome m' a dit.

Albêrt Vos vèyez vol'tî lès matématikes, mutwèt, vos Madame ?

Olga À rés', mi c' èst Olga, èdon, bon qu' dji v' lome Albêrt...

Albêrt Aha... Vos vèyez vol'tî lès matématikes, adon vos, Madame Olga ?

Olga Awè, djèl pou dîre. A m' manîre, todi sûr...

Albêrt A vosse manîre ? N-âreût-i co traze manîres dè fé dè mat' ?

Olga Mi sonle-t-i qu' awè !

Albêrt Adon, po n' nin passer po l' dièrin dè boubiès, divant 'ne bèle djône fèye pôr, si vos m' dihîz çou qu' Sint R'mèy a lèyî hiper èt si vos m' fîz savu vosse manîre, a vos, dè fé dè matématikes ?

Olga D' après çou qu' Sint R'mèy m' a bin volou lèyî ètinde...

Albêrt Awè siya, djèl veû di d' chal ! La qu' moncheû è-st-ad'lé 'ne bèle feume, i n' si sint pus ! I f'reût tot l' minme qwè po fé l' malin. I djâse, i fêt aler sès brès' èt sès mins, i...

Olga On pô come vos, à rés'...

Albêrt S' i v' plêt ?

Olga Dji d'héve: "On pô come vos, qwè !".

Albêrt Mande èscuse, savez.

Olga N' a nou mâ, èdon. À rés', dji d'héve djusse qu' il aveût lèyî hiper qui vos-avîz trové 'ne sacwè, kimint va-dj' dîre... Ine sacwè on pô foû dè régues... Èt qui çoula d'véve dimani "top' sècrèt" disqu' a tant qui... Disqu' a tant qui lès grands sincieûs âyèsse polou, kimint va-dj' dîre... Âyèsse polou mète li min d'sus, téléfèye...

Albêrt Awè siya, c' è-st-a pô près çoula.

Olga Adon, dj' a rawârdé qui lès "sincieûs", kimint qu' on lès lome, sèyèsse passés, èdon.

Albêrt An-n-èfèt.

Olga Èt adon-pwis ?

Albêrt Rapôrt a l' deûzinme kèsse: èst-ce qui vos vèyez vol'tî lès matémétikes, Madame Olga ?

Olga Vos volez savu l' vrêye ?

Albêrt Poqwè nin, si c' èst possibe ?
 Olga Tant qu' a mi, dji n' a d' keûre dès matématikes, sâf qui...
 Albêrt Sâf qui qwè ?
 Olga Sâf qui, po m' mèstî, ci n' èst nin parèy, â rés'.
 Albêrt Awè siya. Si dj' comprind bin, d' intrêye di djeû, dji v's-âreû d'vou d'mander qué mèstî qu' vos fez, Madame Olga.

Sinne X

Albêrt
 Olga
 Vikêre

(on sone al pwète)

Albêrt Mande èscuse, savez.
 Olga Dji v's-è prèye.
 (i sôtêye on moumint èt rivint avou l' vikêre)
 Vikêre C' èst pace qui, vèyez-v', Madame vosse feume m' aveût lèyî ètinde qu' èle voléve bin ristinde mi chazube...
 (i veût Olga)
 A ! Oho ! Dji... Dji... Mande èscuse, savez... Dji n' saveû nin qui... Vos-èstèz dèl famile, por mi...
 Albêrt Nonna nèni, nin tot-a fêt. Madame Olga, c' èst... Kimint va-dj' dîre... C' èst... Dji n' sé nin qwè â djusse... C' èst... Èle passéve èt... Èt bon qu' dj' èsteû tot seû, bin... S' èlle èst chal, c' èst... C' èst po... C' èst po s' mèstî, vèyez-v'...
 Vikêre Ni loukîz nin après mi, savez: dji m' î va so l' côp... Dji n' vòreû nin... Dji...
 Albêrt Si dji saveû, dè mons, la qui m' feume a mètou vosse cote... Kimint di-st-on co ?... Vosse...
 Vikêre Chazube ! C' è-st-ine chazube !
 Albêrt Awè siya, c' èst çoula ! Si dji saveû la wice qu' èlle èst vosse chazube...
 Vikêre N' a rin qui broûle, savez. I vòreût mîs qui dji r'pass'reû dimin ou d' après, la qu' Madame vosse feume sèrè chal...
 Albêrt Siya awè, ci sèrè pus-âhèye po tot l' monde. Mâ toumé, èdon, vola djusse qu' èle s' ènne va...
 Vikêre Dji m' ènnè dotéve bin on pô!
 Albêrt Èlle è-st-amon Pôlète... Vos savez bin quî, èdon... Èle sont djusse an trin dè fé dès fleurs di papî po l' porcèchon.
 Vikêre Li sinte feume !

Albêrt   Dji r'grète, savez, rapôrt a...
 Vikêre   Dèdja !
 Albêrt   Èle deût rintre po soper.
 Vikêre   (tot bas) Cwand tot sèrè fêt !
 Albêrt   S' i v' plêt ?
 Vikêre   Rin, rin. Dji r'pass'rè.
 Albêrt   Vosse chazube ?
 Vikêre   Nèni. Dji r'pass'rè cwand Madame vosse feume sèrè chal, po v'ni
                   cwèri m' chazube.
 Albêrt   C' èst cwand vos volez, por mi. Li pwète dèl mohone èst todi tofér à
                   lådje.
 Vikêre   Dji m' ènnè rind compte, awè ! À r'vèy, Moncheû... Madame...
 Albêrt   Dji v' sù.
 Vikêre   Nin lès ponnes, savez, dji k'nohe li vòye ! (i sòrtèye)

Sinne XI

Albert
 Olga

Albêrt   C' èst lu qu' èst vikêre al porotche.
 Olga   À rés', dj' aveû compris, savez .
 Albêrt   Po 'nnè riv'ni a çou qu' nos d'hîs, rapôrt a vosse mèstî...
 Olga   Dji fêt d'vins l' édicion. Si djèl pou dîre insi: dji so l' patron d' ine
                   mohone d' édicion.
 Albêrt   Awè vos ?
 Olga   Come dji v's-èl di ! À rés', dj'a chal deûs treûs lîves qui dji v'
                   mosteûr'rè torade.
 Albêrt   Èt... Rin qui dès lîves so lès matématikes ?
 Olga   Nèni sùr ! Qui dè contrêre, i n' a wêre.
 Albêrt   Adon, dji n' comprind nin fwért bin pocwè qui...
 Olga   Mi nin pus, à rés', dji n' comprind nin co tot-a fêt, mins nos nos-
                   alans bin vite comprinde, savez... Èt fé martchî, s' i plêt-st-a Diu.
 Albêrt   S' i plêt-st-a Diu, awè siya.
 Olga   À rés', Moncheû Albêrt, si dj' a bin compris çou qu' vosse camaråde
                   Sint R'mèy voléve dîre, sins l' dîre, i m' avise qui vos-âriz trové 'ne
                   sacwè, rapôrt a... Rapôrt a... Rapôrt à tins, c' èst çoula ?
 Albêrt   Li tins... Li tins... Awè siya, li tins... Li tins, come di djusse ! Mins,
                   vos savez, li tins, ci n' èst qu' on mot come in-ôte, po lès djins... Po

v' dîre li vrêye, li tins, c' èst tot-ôte tchwè, pôr la qu' vos djâzez dèl "relativité restreinte" d' a Einstein.

Olga

Oho, bon !

Albêrt

Awè siya. Sins v' voleûr bal'ter, dji n' a nin l' tins, asteûre, di v's-èsplikier ci tins la qui n' èst nin l' minme tins qui l' tins qu' lès djins djâzèt.

Olga

Di tote manîre, vos pièd'rîz vosse tins: dji n' î comprind rin a tot çoula... Å rés', lès cis qu' léhèt mès lîves ni sont wêre dèl rafârés po lès formules, savez.

Albêrt

M' ènnè dote on pô !

Olga

Mins s' n-a-t-i 'ne sacwè qui mès léheûs veûrît vol'tî. Sint R'mèy m' a dit, sins l' dîre, qui vos-ârîz trové 'ne piceûre po fé dèl voyèdjès avå l' tins. Èst-ce bin vrêye ?

Albêrt

Nin mèsse di s' linwe, nosse Djèrà ! Qui volez-v' qui dji v' dèye ? Awè siya, c' èst vrêye. Nonna nèni, ci n' èst nin vrêye.

Olga

Å rés', tot çoula n' èst nin pus clér qui dè brouwèt d' catches.

Albêrt

Avou tos lès calculs qui dj' a fêt, i sèrèût co bin possibe qui... Mins ni m' vinez nin fé dîre çou qu' dji n' a nin dit, savez: dji n' a nin èmantchî 'ne drole di machine qu' i n' a qu' a tchoûkî so on gros rodje boton po s' ritover so l' hôt d' a Charlèmagne, èdon.

Olga

Dji n' vis d'mande nou gros rodje boton, mi. Avez-v' dèl mons trové 'ne formule qui f'reût pinser qui...

Albêrt

Awè siya !

Olga

Å rés', dji mèt'reû m' tièsse so l' bloc qui l' profèsseûr Vanasse n' ènnè vout nin.

Albêrt

Tot djusse. Il a sogne qui... I 'nnè vout nin, djans !

Olga

Mins mi, dj' ènnè vout bin, qui dèl contrêre !

Albêrt

Kimint çoula ?

Olga

Dji v' di, mi, qui m' mohone d' édicion vout bin di çou qu' vos-avez trové, po 'nnè fé on lîve.

Albêrt

Oho !

Olga

Dji sèrèût minme prète, å rés', a mète li pakèt po-z-èsse tote seûle so l' afêre.

Albêrt

Li gros pakèt ?

Olga

Awè ! D' on côp so l' tâve !

Albêrt

Mins, vos m' dihîz torade qui vos léheûs n' innèt nin lès matématikes. Adon, si dj' èlzî vint pôr soyî lès cwèsses avou l' "relativité restreinte" èt lès formules po rastreûti l' tins, assuré qu' i s' vont-st-èdwèrmi, al deûzinme pådje.

Olga

Ci n' èst rin, nos-avans dèl scriyeûs qu' ont bin l' toûr po-z-adjinç'ner tot çoula. Å rés', cès-la, i v' f'rîz avu bon a lére li botin dèl tèlefone. Vèyez-v', sins v' voleûr fé dèl ponne, çou qu' nos volans, nos-ôtes, ci n' èst nin tant vos calculs èt vos formules.

Albêrt C' èst qwè, adon-pwis ? Mi biyografiye, mutwèt ?

Olga Vos formules vinèt dè drovi dès pwètes qui nolu n' aveût sondjî !

Albêrt Drovi dès pwètes ?

Olga Awè ! Lès pwètes di tot çou qui d'vinrè possibe, grâce a vos.

Albêrt Dji vou bin, mi, mins n' sét-on nin co si...

Olga Tchance èt tot ! À rés', on pout sondjî, adon-pwis !

Albêrt Sondjî, ci n' èst nin dès matématikes, çoula...

Olga Èt mi mohone d' édicion ni s' vout nin mète a sondjî nin pus, à rés'... Loukîz chal... (èle lî done deûs' treûs lîves qu' èle sètch foû di s' cabas)

Albêrt "Lès Mârcyins arivèt"... "Li s'crèt dès piramides"... "L' élèctronike d' a Cro-Magnon"... C' èst foû dèl bonète, tot çoula !

Olga Mutwèt, mins si vos savîz tot çou qu' dj' ènn' a vindou di cès lîves la... Èt tot çou qu' i m' ont rapwèrté, à rés' !

Albêrt Mins, dji n' a rin-n-a veûy avou totes cès... Avou totes cès couyonâdes la, mi !

Olga Nos-avans, po l' moumint, on djône galiârd qui n' èst nin co si gade, rapôrt às matématikes, qui n' sicrèye nin co trop mâ èt qui... S' i s' mète, dimin, a l' ovrèdje so çou qu' vos-avez trové, dji n' vis mète nin, mi, treûs samennes qui ci sèrè-st-on "best seller", kimint qu' on dit è francès !

Albêrt Dji m' ènnè foute, mi, di vosse "bièsse è l' êr" !

Olga À rés', avez-v', dè mons, 'ne pitite îdèye di çou qu' çoula v' pôreût rapwèrter ?

Albêrt Nèni nonna, mins dji n' a dandjî d' rin, savez mi. Dji so pré-pinchoné èt...

Olga Po n' vis rin catchî, avou dès lîves come cès-la, on-z-arive vite a dès millions, savez... Dès millions d' dolars, à rés' !

Albêrt Mins Madame... Madame Olga... Dji n' so nou charlatan, savez mi, nou vindeû d' pakèts. Mès-ovrèdjes, c' èst... C' èst tot çou qu' i-n-a d' pus sérieûs ! C' èst, kimint va-dj' dire...

Olga À rés', dihez-m', adon-pwis, poqwè qu' lès sincieûs di l' ûniversité n' ènnè volèt nin.

Albêrt Bin djustumint... C' èst... C' èst pace qui... C' èst cåse qui c' èst trop sérieûs, vola !

Olga Èt mutwèt pace qui çoula 'lzî f'reût mâ leû coûr, a cès grands vantrins sins cowète la, qu' ine pitite djint come vos 'lzî vinreût mète li broke, qui vos 'lzî vinrîz pihî è l' oûy... À rés', il atrapèt dès botons, a tot còp bon qu' i sintèt ariver 'ne sacwè d' novê... Ont sogne di piède leû plèce, vèyez-v', lès panê-cou !

Albêrt Mins nèni nonna, èdon.

Olga Come dji v's-èl di ! À rés', dji vou co bin an'mète qu' arive co, téléfèye, qui nos d'vanse ènnè r'mète on pô, po fé vinde nos lîves...

On pô dès-afêres di macrales... On pô dès-afêres di... Dès-afêres di cou, téléfêye...

Albêrt Siya awè, c' èst çoula ! Dji m' veû dèdja mi, tot nou, rin qu' avou m' monte èt come tite: "Avou Albêrt, li tins s' èvôye è l' êr!"...

Olga Mins nèni, èdon...

Albêrt Mâk'reût pôr pus qu' çoula !... Vos polez fé 'ne creû d'sus, Madame Olga ! Mi formule, ci n' èst nole cochon'rèye, savez !

Olga Vos-inmez mîs, mutwèt, dèl lèyî dwèrmi divins on ridan ?

Albêrt Dji n' a nin dit çoula.

Olga Å rés', c' èst çou qu' i s' va passer, mi sonle-t-i.

Albêrt Nin co si sûr.

Olga Siya, èdon. Èt vos l' savez bin, pôr. Å rés', si vos sûvez lès grands sincieûs, vos v' ritrov'rez podrî l' cowêye di cès-la qu' ont-st-avu twért d' avu rêzon trop timpe !... Qui dè contrêre, si vos m' sûvez mi, vos sèrez r'loumé, co pus vite qui dèl dîre, èt vos sèrez ritche, al copète dè martchî !...

Albêrt Èt vosse grabouyeû candj'rè mès calculs èt mès formules po 'nnè fé 'ne fâve al va-s'-mèl-cwîr, qu' on vind'rè divins lès botikes di gâres, sûr'mint.

Olga Nos dîrans qu' i sây'rè dè fé 'ne sacwè d' plêhant, avou dès calculs qui pôrît-t-èsse on pô pèzant, po dès-cis qui n' magnèt nin dès chifes avou leûs tâtes, tos lès matins.

Albêrt Vos savez bin qui ç' n' èst nin bê-bê, çou qu' vos m' dimandez la ?

Olga Å rés', dimani chal è vosse couhène, tot tûzant èt ratûzant qui vos-avez rêzon bon qui l's-ôtes si hèrèt l' deût è l' oûy, vos trovez çoula bê-bê, vos, mutwèt ?

Albêrt Vos n' èstèz qu' ine macrale qui m' vout candjî a dji n' ti sé qwè !

Olga Å Rés', ine macrale vis f'reût dè twért, mins mi, qui dè contrêre, dji v' vou fé dè bin, parèt !

Albêrt Hoûtez bin chal çou qu' dji v' va dîre...

Sinne XII

Albêrt
Olga
Lîza
Pôlète
Vikêre

Lîza (tot-z-abrokant avou Pôlète èt l' vikêre podrî lèy)
 Albêrt ! Tènè, tènè, tènè ! Oho, vos ! Bin n' a nou risse ! Qw' èst-ce
 çoula po 'ne dam'zulète ?

Albêrt Qwè ? Â, Lîza...

Lîza Mèrci l' bon Diu èt s' vikêre ! Nos-arivans tot djusse: li mã n' èst nin
 co fêt.

Albêrt Vinez... I fât qu' dji v' pruzinte...

Lîza Mi pruzinter ? Vos riyez d' mi sùr'mint ! Vos n' vis djinez po rin,
 vos ! Tapez-m' bin vite ciste indjince la foû d' chal !

Pôlète C' èst bin l' prumîre fèye qui dj' ènnè veû eune di tot près.

Albêrt Mins nèni nonna... Vos n' comprindez nin... Vos... Vos v' marihez...

Lîza Awè, c' èst çoula ! Apreume a-djdu mètou on pîd foû, qui vos fez
 v'ni dès turlurètes al mohone, asteûre !

Olga Ci n' èst qu' on mâlètindou, Madame... Â rés', ni crèyez nin qui...

Lîza Vos, dji v' disfind di m' djâzer !

Pôlète Bin dit, çoula, Lîza !

Albêrt Vos n' î èstèz nin du tout, savez feume ! Madame Olga èst chal po s'
 mèsfî.

Lîza Madame Olga ! Madame Olga ! Po s' mèsfî, pôr ! Ètindéve çoula,
 Moncheû l' vikêre ?

Vikêre Bin awè, Madame. Po m' pâr, dji n' sé rin fé d' ôte qui di v' rèpèter
 çou qui l' Sègneûr dihéve a Marèye-Mad'linne...

Lîza Çà va, çà va ! Dji k'nohe li fâve ! Tot çoula c' èst bin bon cwand c'
 èst po l's-ôtes.

Albêrt Èt si vos m' hoûtîz, po 'ne fèye a fé, Lîza ! Madame chal èst l'
 dirèctrice d' ine mohone d' édicion. Èle mi propôse di m' atch'ter, po
 'ne pitite fôrteune, li dreût dè fé on lîve avou mès-ovrèdjes...

Lîza Èle vis vout-st-atch'ter vos calculs ?

Albêrt Awè siya, come dji v's-èl di !

Lîza Achiyez-v', èdon, Madame. Vos prendrez bin sùr'mint ine pitite jate
 di cafè, avou on p'tit galèt... C' èst mi qu' lès-a fêt...

(Li ridô tome)

TREÛZINME AKE

Sinne I

Lîza
Olga
Pôlète
Albêrt

(Minme dècôr. I-n-a-st-on hopê d' papîs so l' tâve èt tot-avâ lès meûbes. Olga èst-achowe avou Lîza, drèssèye podrî lèy. Pôlète oûveûre, on pô èn-èrî)

Lîza Nèni ! Nèni, savez ! Nèni, soûr ! Ça n' va nin, vèyez-v' çoula !
Olga Vos trovez, vos ?
Lîza Qui vou-djdju dîre ? Mi sonle-t-i qui c' èst, kimint ?... Plat ?...
Grossîr, mutwèt ?... Vos savez, li pådje di d'vant d' on lîve, c' èst, téléfèye, ine sacwè d' pus consècant qui çou qu' i-n-a-st-â d'vins !
Olga Bin awè, dji sé...
Lîza Adon, mutwèt qui...
Olga Adon, mutwèt qui qwè ?
Lîza Adon, mutwèt qui... Mutwèt qu' i fâreût trover ôte tchwè, mi sonle-t-i... C' èst vosse mèstî, èdon...
Olga Awè, awè, mins on-z-a dèdja tant mådjiné èt s' n' èstèz-v' mây binâhe avou rin, vos, â rés'.
Lîza Fez co 'ne pitite fwèce, èdon. Rimouwez-v' co on p'tit pô vosse cèrvê.
Olga Â rés', vos n' volez nin, vormint, li photo d' a veste ome, so l' pådje di d'vant dè lîve ?
Lîza Inte di nos deûs, hoûtez on pô... Avez-v' vèyou l' tièsse qu' il a ?... I n' a mây nouk qu' atch'têy'rè vosse lîve, avou lu so l' prumîre pådje, èdon, come di djusse !
Pôlète Fât-i inviter lès Demoulin ?
Lîza Awè sûr ! Pôr dèz parèy mâ-d'vinte ! I sèront djalots come ci n' èst nin possibe !... Kibin avez-v' d' invitâcions, po l' moumint ?
Pôlète Âtoû dèz treûs cint cinkante...
Lîza A la bone eûre !
Olga Â rés', vos n' trovez nin qui c' èst-on pô trop' di mirliflitches, vos, treûs cint cinkante invitâcions, po on prumî lîve ?
Lîza Nèni, èdon vos ! Ni fêt-i nin mètou, so l' contrat, qui c' èst l' mohone d' édicion qui pâyè tot çoula ?
Olga Bin... Bin siya.

Lîza Vos vèyez bin, èdon !

Albêrt (tot-z-intrant) Vos n' ârîz nin vèyou mès bèrikes, téléfèye ?

Lîza Îy don vos ! Alez' on pô al djote avou vos p'tits-imbaras... Vos n' vèyez nin qui nos-ovrans, nos-ôtes, chal !

Albêrt Siya nèni, mins c' èst qui...

Lîza Èle ni sont nin chal !

Olga Vos-avez rêzon, ci n' sèrèût nole bone îdèye, à rés'...

Lîza Di qwè djâzez-v' ?

Olga Bin... Dèl prumîre pådje avou... (èle mosteûre Albêrt)

Lîza Dji v' l' a dît: qui d' rin n' è seûye ! Loukîz on pô çoula !

Olga I nos fâreût 'ne sacwè di mons... Anfin, di pus... Vos m' avez compris, èdon ?

Lîza Dj' a trové çou qu' i v' fât !

Olga Qu' èst-ce qui c' èst ?

Lîza Li sèrviète !

Olga Qui volez-v' dîre ?

Lîza Li sèrviète "pur lin" d' a m' mame... Li sèrviète la qu' Albêrt a grabouyî sès prumîs calculs dissus... On pôreût scrîre, dizos, ine sacwè come... "C' è-st-insi qui tot-a-st-ataké !", ou bin ôte tchwè dèl minme sôre...

Olga Vola mutwèt 'ne bone îdèye, loukîz ! Lès djins inmèt bin qu' on prinse ine tote pitite îdèye po 'nnè fé on grand disdut ! À rés', ci n' èst qui l' vrèye, èdon !

Lîza Dj' a co mîs, savez portant ! Pus vite qui d' mète ine sacwè qu' i n' a nouk qui comprend, nos mèt'rans: "Dji deû tot a m' bèle-mére !"

Olga Îy vos, soûr ! Vos-ârîz d'vou fé d'vins l' édicion, vos ! Qu' ènnè d'héve, vos, Moncheû Albêrt ?

Albêrt Ô mi, si vos savîz... Dji v' lê fé po tot, savez !

Olga À rés', nin co si mâ, l' îdèye dèl sèrviète, èdon !

Albêrt Awè, siya... Vos dîrîz torade qu' on djâse dès calculs d' a m' bèle-mére èt qu' dji n' a rin-n-a veûy la-d'vins, mins... Si çoula v's-ahâye... Mi...

Lîza Pôlète ! Fez-m' on pô rapinser qui dji deû scrîre li no d' a m' mame so l' sèrviète, divant qu' on 'nnè fêsse ine foto...

Pôlète Awè, awè, dj' î tûz'rè ! Èt vos, ni roûvîz nin vosse radjou avou l' trêteûr, nin pus.

Lîza Èt dihez-m'... A quéne eûre vint-i l' ome dèl télévûzion, po mète sès loumîres a pont ?

Pôlète So l' côp d' cink eûres, a-t-i dit.

Lîza Oho, bon ! Nos-avans co l' tins d' aler amon l' avocât po rachîr lès dièrins candj'mints, rapôrt à contrat. Dj' ârè dandjî d' vos, savez, Olga.

(disqu' al fin dèl sinne, èle riwèstèt lès papîs po fé dèl plèce so l' tâve)

- Olga Cwand vos volez, savez, Lîza.
Pôlète Dj' îrè avou vos, mi. Ça m' f'reût dè bin di m' candjî on pô lès-îdèyes; dj' atake a-z-avu crampes.
(on sone)
- Lîza Albêrt, ni d'manez nin la a n' rin fé, èdon. Alez' veûy quî qu' a soné, hin tot l' minme !
- Albêrt Dji v's-aléve djusse dimander si djèl poléve fé.
(i sôrtêye)
- Lîza Alè djans, vos-ôtes, trossîz-v' on pô... I fâreût tot l' minme qui dj' âreû l' tins di m' aler candjî, divant qu' l' ome dèl télévûzion n' ariv'reût.
- Pôlète Èt mi, i n' fâreût nin qu' dji vinreû roûvî d' atch'ter dè timbes po lès-invitàcions. Kibin èst-ce qui c' èst co, po in-imprimé ?
- Lîza Imprimé ? Qui m' tchantez-v' la, don vos ? On n' va nin fé lès streûts, hin, tot l' minme !... Dè bèlès-anvèlopes avou l' timbe qu'î fât, come di djusse ! Rin d' trop bon èt rin d' trop tchîr po nos-ôtes ! Qu' ènnè pinsez-v' vos, Olga ?
- Olga Bin... Fâre bin, parèt, â rés'...
- Lîza Dji sé, dji sé: po l' djoû d' oûy, on n' a pus rin po rin. Mins, por vos, ci n' èst nin parèy, èdon, vos polez discomptez çoula d' vos contribucions, mi sonle-t-i ?
(èle veût intrer Albêrt avou Djèrà)
Aha ! Vola co onk qui s' pormonne avou sès mins d'vins sès potches... Nos v' lêrans, savez... Sayîz di n' nin fé trop' di bièst'rèyes, èdon... Â cès poûris la, parèt !
(Lîza, Olga èt Pôlète sôrtèt)

Sinne II

Albêrt
Djèrà

- Djèrà Bin, vî fré, c' èst torade come divins 'ne ouhène, vos, chal !
Albêrt C' è-st-ine ouhène, awè ! Ine ouhène po d' bon, v' di-dj' !... Lîza si prind asteûre po on PDG !
Djèrà Adon qwè ? Vos v's-avez tot l' minme mètou so l' ton ?

Albêrt So l' ton d' qwè ?
Djèrà Bin... So l' ton d' lèyî lès... Lès droles la... Mète li min so... Anfin...
So vos formules èt so...

Albêrt Awè siya !
Djèrà Ci n' èst nin vrêye, hin tot l' minme !
Albêrt Qwè, qui n-a-t-i d' mả fêt, avou çoula ?
Djèrà Mins, Albêrt... Ci n' èst nin possible vormint ! Vos-avez mutwèt
trouvè la, ine sacwè qui... Qui di-dj' ?... Vos-avez fêt la, li pus grande
dècouvèrte qui l' ome n' a mả fêt, dispôy ... Dispôy qui l' tère toûne
èt... Èt, vos, vos lêrîz fé dès... Dès rèvolés cèrvês... Vos v' lêrîz fé
dès cisses èt dès cis qui n' comprindè rin a rin, qui... Èt vos 'lzi lêrîz
scrîre dès-istwéres al va-s'-mèl cwîr... Vos 'lzi lêrîz scrîre dès-
istwéres al va-s'-mèl cwîr, po dès djins al va-s'-mèl cwîr !... Vos,
vos 'lzi lêrîz vosse formule !...

Albêrt Nèni nonna, sùr !
Djèrà Nèni nonna, qwè ?
Albêrt Nèni nonna, dji n' èlzî lê nin !
Djèrà Vos m' avez fêt sogne !... C' èst bin vrêye, çou qu' vos m' dihez la,
asteûre ?

Albêrt Tot çou qu' i-n-a d' pus vrêye... Dji n' èlzî lê nin: dj' èlzî vind !
Djèrà Albêrt !
Albêrt À rés', come dîrèût Madame Olga, dji n' so minme pus mèsse di m'
formule... C' èst m' feume qu' a tot-a dîre... C' èst lèy qui...

Djèrà Ci n' èst nin possible, hin tot l' minme !
Albêrt Siya, siya ! Lîza creût qu' èlle a fêt l' còp às djèyes avou l' mohone
d' édicion, mins... Po v' dîre li vrêye, on lî a pihî è l' oûy come a in-
èfant, mins çoula, dj' ènn' a d' keûre... Dji m' ènnè foute come di l'
an carante !

Djèrà Kimin, çoula ? Qui volez-v' dîre ?
Albêrt Bin awè ! Dji n' so nou martchand, vèyez-v' mi, mins çou qu' dji sé,
c' èst qui m' formule vât dî fèyes pus tchîr qui çou qu' Lîza 'nnè va-
st-avu... Qui di-dj' ? Cint fèyes pus tchîr, awè !... Èt co mutwèt pus',
télefèye !

Djèrà Èt adon, qwè ?
Albêrt Bin, bon qu' çou qu' èlle ènn' àrè, c' èst dèdja bràmint pus' qui çou
qu' dj' a dandjî mi, adon...

Djèrà Vos 'lzi alez lèyî, insi...
Albêrt Awè siya, dj' èlzî va lèyî... Dj' èlzès va lèyî djouwer... Awè,
djouwer, c' èst çoula... Èt mi, cwand dj' àrè touché l' pakèt, dj' ènn'
îrè... Dj' ènn' îrè !

Djèrà Vos 'nn' îrez ?
Albêrt Assûré çoula, qui dj' ènn' îrè !
Djèrà Èt wice îrez-v', don vos ?

Albêrt Lon... Fwért lon... Fwért, fwért lon... Li pus lon possibe...

Djèrà Èt vos 'nn' îrez avou Lîza ?

Albêrt Awè siya, come di djusse... Mins, n' âyîz nole sogne, savez, dji v' sicrîrè. Èt, si vos volez, vos n' ârez qu' a v'ni passer deûs' treûs djoûs avou nos-ôtes, ine fèye di tins-in tins...

Djèrà Dji n' âreû mây sondjî qui vos-ârîz polou fé 'ne parèye.

Albêrt Nèni, vos ?

Djèrà Ô nèni ! Dji n' âreû mây mådjiné qui vos-ârîz polou... Qui vos-ârîz polou vinde... Qui... Qui vos v's-ârîz vindou, vos !... Dji n' sâreû mîs dîre, tinez !

Albêrt Èt qu' ènn' ârîz-v' fêt, vos, di m' formule ?

Djèrà Qui sé-dj' don mi ?... Dj' âreû... Dj' âreû...

Albêrt Vos-ârîz qwè ?

Djèrà Bin, dj' âreû... Dj' âreû sayî di lès fé ployî...

Albêrt Lès fé ployî, vos ?... Vanasse èt lès-ènocints cwatwaze di s' sôre, mutwèt ?

Djèrà Mutwèt... Pocwè nin ?... Ou bin, adon-pwis, dj' âreû sayî dè trover ine ôte mohone d' édicion. Ine mohone d' édicion on p'tit pô pus... On pô pus sérieûse, va-dj' dîre. On 'nnè deût poleûr trover, hin tot l' minme !

Albêrt Po çoula, nin dandjî dè cwèri fwért lon... Dès mohones d' édicion, ènn' a-st-ot'tant qui dès dj'vès so 'ne tièsse; sâf qui... Sâf qu' i-n-a-st-on hic, parèt.

Djèrà Qui volez-v' dîre ?

Albêrt C' èst qui lès mohones d' édicion on pô "sérieûses", kimint qu' vos d'hez, èle ni volèt nin d' mès rèvolêyès-îdèyes, parèt.

Djèrà (tûse on moumint) Èt... Èt, adon-pwis, a quéle sâce vis-ont-i apotiké voste ovrèdje ?

Albêrt Dji n' è sé rin !

Djèrà Vos 'nnè savez rin ?

Albêrt Nèni nonna ! Dji n' è sé rin èt dji n' vou rin savu ! Po v' dîre li vrêye, dji n' vou nin minme lére çou qu' ènn' ont fêt !

Djèrà Nin vrêye, hin tot l' minme !

Albêrt Siya awè, come dji v's-èl di. C' èst Lîza qui s' a-st-ocupé d' tot èt qu' a minme coridjî l' broulion.

Djèrà Mins... Èle n' î ètind rin, a tot çoula, lèy !

Albêrt Rin du tout ! Èco mons qu' rin èt dj' ènn' a d' keûre !

Djèrà Mins, adon, pocwè ?...

Albêrt Pocwè ?... Po m' fé cwite di ciste èhale la.

Djèrà Bin n' a nou risse ! Pôve vî, va !

Albêrt Pôve vî, mi ?... Vî mutwèt, mins po çou qu' èst d' èsse pôve, vos v' roûvîz, camaråde... Savez-v' bin qui vos djâzez a 'ne saquî qu' a dès milions, asteûre ?

Djèrà Awè, vos ? Trop bonasse qui v's-èstèz !
 Albêrt Vos l' polez dîre.
 Djèrà Po v' dîre li vrêye, si dji v's-a v'nou trover, c' èst po v' fé pàrt qui l' profèsseûr Vanasse aveût-st-è l' îdèye dè... Kimint va-dj' dîre... Di v' mète dè hames èl vòye po v's-èspêchî dè d'ner vos formules a... Madame Olga.

Albêrt A bon ! Il aléve arindjî tos lès potikèts, lu, mutwèt ?
 Djèrà Dj' a lès pinses qu' awè.
 Albêrt Bin, come vos l' vèyez, c' èst trop târd, parèt... L' afêre èst fête !
 Djèrà C' èst qui, vèyez-v'... Il èst chal...
 Albêrt Il èst chal quî ?... Vanasse, téléfèye ?
 Djèrà Awè, li profèsseûr Vanasse ! Li profèsseûr Vanasse èt Tchabot !
 Albêrt Trop târd, èdon, mès djins ! Trop târd, vi di-dj' !
 Djèrà Mi, dj' inm'reû ot'tant qui vos 'lzî dîrîz vos-minme...
 Albêrt Awè siya, si vos volez. N' âyîz' nole sogne, dji n' èlzî f'rè nin dè grands rârchås.
 (i va come po sôrti)
 Pôve mi-cowe, va !

Djèrà Di quî volez-v' djâzer ?
 Albêrt Dji n' è sé rin... Dji djâse, insi... Po l' ci qui sèreût, téléfèye, intèrèssé...
 (i sôtèye on moumint èt rinteûre avou Vanasse èt Tchabot)

Sinne III

Albêrt
 Djèrà
 Vanasse
 Tchabot

Albêrt Mande èscuse po l' atèlèye qu' i-n-a chal, savez mès djins, mins c' èst pôr tèribe tot çou qu' on deût sondjî, tot çou qu' on deût fé èt tot lès potikèts qu' i fât-st-arindjî, la qu' on novê lîve va-t-èsse èdité.

Vanasse Binamé Moncheû Albêrt...
 Albêrt Qu' i-n-a-t-i ?
 Vanasse Vos pinsez bin, binamé Moncheû, qui dji n' mi mète nin dè costé di cès martchoteûs la, qui di-dj', di cès magneûs d' papîs la qui n' tûzèt qu' a fé d' l' ôr avou dè strins. Si dj' a sohêtî di v' rèscontrer, èco 'ne fèye, c' èst pace qui dj' a 'ne sacwè a v' fé savu... Dji v' va djâzer

chal, mi, si dji mèl pou pèrmète, po tos lès grands sincieûs dè payis... Dji dîreû minme bin: po tote li civilizâcion, awè !... Dji so chal po v' dimander, po v' priyî, divreû-djdu dîre, po v' supliyî dè dire "NONNA" ! Nèni, nonna èt nonna co traze fèyes !... Vos n' avez nin l' dreût, Moncheû ! Vos n' avez nin l' dreût di lèguer li frût' di vos tûz'rèyes èt d' vos-ovrèdjès, a dè "dji vou dji n' pou", a dè harlakes, a dè mà-heûlés potinces qui n' sondjèt qu' a stronner l' poye sins l' fé brère. Pace qui, vèyez-v', qui vont-i div'ni, vos calculs ? È quèle ourbîre vont-èle wagner, vos formules ? Avez-v' tûzé qui l' prumî dè d'mèy doûs, qui l' prumî dè sâvadjes, qui l' prumî dè tot-a fêt bouhîs, pôreût sprâtchî tote l' ûmânitè dizos s' pate ?... Awè, tote l' ûmânitè, Moncheû !... C' èst por lèy qui dji v' prèye dè fé 'ne creû so voste îdèye d' édicion...

Albêrt Èt qwè ? C' èst dèdja tot ?

Vanasse Bin... Bin, awè.

Albêrt Bin... Bin, c' èst trop târd !

Tchabot Binamé camaråde Albêrt, mi fi !

Albêrt Binamé camaråde Tchabot, mi chér Prézidint, qui volez-v' qui dji v' dèye, mi ? Trop târd, c' èst trop târd, èdon ! Dji vin dèl fé savu a Sint R'mèy èt dji n' vis-èl sâreû dîre ôt'mint: c' èst... trop... târd ! Dji n' so pus mèsse di qwè qui ç' seûye ! Mès tuz'rèyes, mès-ovrèdjès, mès calculs, mès formules èt tot l' pataclan: c' èst m' feume qu' arindje tos lès potikèts avou l' mohone d' édicion... Èt c' èst l' binamèye Madame Olga, li patron dèl mohone d' édicion, qu' arindje lès potikèts avou m' feume... Mi, la-d'vins...

Tchabot Kimint v's-avez-v' polou lèyî èmantchî insi ? Vos ? Albêrt ?

Albêrt Bin qwè ? I n' a rin d' mà fêt, èdon.

Tchabot C' èst torade come si vos d'nîz a magnî, dè caviâr a dè pourcès.

Albêrt Bin awè siya, dji sé...

Vanasse I va sins dîre qui, po m' pârt, dj' ènnè so tot... Tot r'toûrné... Tot sèfoké !

Albêrt Nèni nonna, va sûr'mint ?

Tchabot Sèreût-ç' po lès çans', téléfèye, qui... ?

Albêrt Awè siya, djusse ! Rin qu' po lès çans' !

Tchabot In-ome... On parèy qui vos !

Albêrt Awè siya. Arive co sovint qu' in-ome, come mi, si d'mande, d' on còp, s' i n' èst nin an trin dè fé l' bièsse dispôy bin dè tins... Arive qu' in-ome, come mi, ènn' âye si sô d' èsse li màrticot qui lès-ôtes riyèt d' lu. Arive, èdon Moncheû l' profèsseûr, qu' in-ome, come mi, si rinde compte qu' on l' a volou-st-èmantchî, qu' on lî a volou pihî è l' oûy, qu' on lî a djouwé cink rôyes èt co pus' ! Arive, adon-pwis, qu' in-ome, come mi, si mète so l' ton di n' pus voleûr djouwer avou dè balteûs, avou dè trik'teûs, avou dè...

Djèrà
 Albêrt Mins Albêrt, nos n' èstans nin dès trik'teûs, nos-ôtes...
 Vos, nèni nonna sùr, Djèrà... Li prézidint Tchabot, nin co si sùr...
 Mins l' profèsseûr Vanasse, lu, dj' ènnè so sùr !... Adon-pwis, dji n'
 a pus d' keûre di tot çoula: il èst trop târd, vis-a-dj' dit ! Dji m' va
 'nn' aler... Dji m' va 'nn' aler avou Lîza... Lon... Bin lon... Li pus lon
 possibe... Divins çou qu' on lome on "paradis" po lès ritches... Dji
 m' îrè mète à solo... Dji m' îrè fé avu bon... Dji m' îrè r'mète li tièsse
 avå lès cwâres... Èt adon, avou l' tins... Avou ç' bon tins la qui dji m'
 va d'ner... Avou l' tins, dji...

Vanasse Ahote, savez Moncheû ! Ni m' djâzez pus dè tins: i lî va mâ, li tins !
 Awè, mès binamêyès djins, li tins va mâ... Li tins n' a pus l' tins dè
 creûre à tins... Li tins èst so mâle vòye... Èt, tot çoula, c' èst vosse
 fâte ! C' èst vosse fâte d' a vosse, Moncheû !

Sinne IV

Turtos

Lîza (qu' abroke come ine roufe-tot-djus)
 Èt... Èt c' èst totes cès p'titès-èhales la qui fèt qu' ine fièsse... Oho !
 Tènè, tènè !... Vos-avez dèl djint, mi sonle-t-i, Albêrt...

Albêrt Awè siya... Cès djins la passît avår chal èt...

Lîza Po v' compluminter, dji wadje.

Albêrt C' èst çoula, awè siya, po m' compluminter.

Vanasse Nosse dame, à nom di tos lès grands sincieûs èt, wèz'reû-dj' dîre, à
 nom di tote l' ûmânitè...

Lîza S' i v' plêt, Moncheû... S' i v' plêt... Wårdez vosse bê râtchâ po l'
 djoû dèl fièsse, èdon... Oûy, nos n' èstans co qu' inte di nos-ôtes !

Tchabot Çou qu' i voléve dîre, li profèsseûr Vanasse, c' èst qui...

Lîza C' èst qu' i n' àrè qu' al dîre ci djoû la, parèt ! Qu' i nos lêt, dè mons,
 li surprîse, di s' complumint !... Albêrt, alez' cwèri 'ne novèle botèye
 di pèkèt... Dè "vî sistèm", èdon... Tot çou qu' i-n-a d' mèyeû ! On n'
 louke pus a 'ne djèye, parèt asteûre... Èdon, Moncheû l' vikêre ?

Vikêre Mi sonle-t-i qu' awè, Madame, mi sonle-t-i. Çou qu' èst sùr, c' èst
 qui vosse tchârité po lès pus mâlèrèûs dèl porotche, vis f'rè k'nohe
 lådje èt lon avå l' vinåve, di tot l' monde èt dè bon Diu. Sins djâzer,
 pôr, dèl pôsteûre di l' Avièrje qui vos-avez fèt mète èl rowe di l'
 Ahote !

Pôlète Cisse posteûre la sèrè tot çou qu' i-n-a d' pus bê èt tot çou qu' i-n-a d' pus "dévôcieûs", so nosse porotche...

Lîza Vos l' polez dîre: tot çou qu' i-n-a d' pus "dévôcieûs", èdon Moncheû l' vikêre ?...

Vikêre "Dévôcieûs", kimint qu' vos d'hez... I sèreût pôr bin mâ-mètou, asteûre, dè mândjiner qui l' porcèchon, avou 'ne tote novèle blaw'tante Avièrje, vinreût lèyî à rés' lès "dévôcieûzès" priyîres dè binamés parwèssyins dèl rowe di l' Ahote...

Albêrt Dèl rowe di l' Ahote, dihez-v' ? C' èst vrêye qu' on lî deût 'ne bèle tchandèle, savez, a cisse fameûse la rowe di l' "Ahote" !

Lîza Volez-v' bin arèster dè ram'ter come in-avocât Pêlète èt d' lèyî hiper totes sôres di couyonâdes, vos asteûre... Nos-alans beûre on vêre, mins nos nêl beûrans nin chal... Avou l' tins qu' i fêt, nos-îrans so l' tèrresse... Vinez mès djins, sûvez-m'...

Albêrt Lîza ? So l' tèrresse ? I ploût èt i fêt dè vint, savez !

Lîza I ploût ?... I fêt dè vint ?... Têhîz-v' alez ! C' èst po fé dîre, èdon, çoula ! Vinez so l' tèrresse: vos pôrez, dè mons, an'mirer nosse novèle vwètûre qui nos v'nans d' atch'ter !
(i sôtèt, sâf Albêrt èt Djèrà)

Djèrà Bin awè, fré...

Albêrt Awè siya...
(i rimplih deûs vêres)
Alè djans, nos-alans bin prinde ine pitite avance, nos deûs...

Djèrà Vos-avez dèdja 'ne îdèye di la qu' vos vôrîz aler ?

Albêrt Nonna nèni, nin co.

Djèrà Èt vos pinsez qui l' profèsseûr Vanasse si va chèrvi d' vos-îdèyes po çou qui lî compète ?

Albêrt Por mi, m' èwar'reût nin...

Djèrà Mutwèt bin qu' ènnè frè on lîve, tot fî parèy, lu.

Albêrt Ni v' fez nin dè mās d' tièsse por mi, Djèrà ! La qu' dji sèrè, lon, bin lon, dj' àrè l' pàye: dji n' ètindrè nin minme djâzer di totes cès tchipot'rèyes la !

Djèrà Alè djans, vinez avou l's-ôtes so l' tèrresse.
(i sôtèye)

Albêrt Awè siya, vo-m'-chal... Dji prind co djusse ine deûzinme pitite avance.
(i beût al botèye)

Sinne V

Albêrt
Cronos'

(dè moumint qui Sint R'mèy a sôrtou, on-z-ètind li minme tote pitite muzike qu' al fin dè prumîr ake; lès loumîres flâwihèt tot parèy)

Albêrt Qwè ? Dèdja ? Ci n' èst nin possibe, hin tot l' minme: dji n' a co d'hindou qui deûs vêres di "vî sistèm"... Alè djans, treûs, mutwèt... Èt vola qu' ça ratake !...

Cronos' (inteûre. Il èst moussî kimint qu' èstît moussîs lès sôdârd, dè tins d' l' antikité)

Albêrt Bin valèt ! Lîza n' s' a nin roûvî: c' èst dè bon, savez ci-la ! Dèl lâme di "vî sistèm", awè !

Cronos' Albêrt...

Albêrt Awè, dji sé: c' èst mi Bèbêrt... Fâreût tot l' minme qui dj' ènnè djâz'reû a m' docteur. Ci n' èst nin normâl, çou qu' i m' arive. I-n-a sûr ine sacwè qui n' va nin dè costé dè feûte ou bin dè stoumac'...

Cronos' Albêêêêêêêêrt...

Albêrt Avu l' tchôte-marke, a tot côp bon qu' on beût 'ne gote, c' èst po v' fé toûrner a neûrès biesses, èdon çoula ! Adon-pwis, on novê ritche ni d'vreût fé nou lèd sondje, mi sonle-t-i !

Cronos' Albêrt ! Vos n' fez nou sondje, savez...

Albêrt Oho ! Pace qui vos-avez dèdja vèyou, vos, on sondje qui sâye di v' fé houmer qu' i n' èst rin d' ôte qu' on sondje, mutwèt ?

Cronos' Kimint ? Dji n' vis sû nin...

Albêrt Bin awè, come di djusse: on sondje assotih todi tofêr po sayî di v' fé creûre qu' i n' èst nou sondje èt qui c' èst lu l' vrêye.

Cronos' Awè, mins mi, dji n' so nou sondje, vis di-dj'... Nou sondje, po d' bon...

Albêrt C' èst bin çou qu' dji v' di, èdon ! I n' a nin onk a mète foû ! Turtos lès minmes, cès sondjes la !

Cronos' Albêrt ! C' èst mi... C' èst mi li Tins !

Albêrt Bin-n-atoumé, on n' djâse qui d' vos, po l' moumint !

Cronos' Dispôy qui dj' a v' nou â monde, â k'minç'mint d' mi-minme, dji so, kimint va-dj' dîre... Dji so li mèsse dè monde ! Li mèsse incontèstâbe di tos l' ûnivêrs !

Albêrt Awè, c' èst çoula ! Èt, tot-asteûre, come a l' âbitude, dji va veûy intrer mi vîle dame di scole ou bin Sint-Nicolèy, téléfèye...

Cronos' Mins, kimint v' deû-dj' vis-èl fé comprinde ? Vos n' fez nou sondje, Albêrt ! Dji so, mi, li Tins... Li mèsse di l' ûnivêrs...

Albêrt   Èt dji v' deû creûre insi mi, so parole ?

Cronos'   Vos n' avez qu' a v' picî, èdon: cas dè dîre qui c' èst 'ne bone piceûre, po v' rinde compte qui vos n' fez nou sondje.

Albêrt   Vos-avez trové çoula tot seû, vos ? Come s' i n' mi poléve nin ariver dè sondjî qui dji so-st-an trin di m' picî, po fé l' proûve qui dji n' fê nou sondje... Alè djans, fât qu' dji m' ramasse, lès-ôtes mi rawârdèt so l' tèrresse.

Cronos'   Tot doûs ! Ni v' tourmètez nin, Albêrt... Dj' a fêt 'ne ahote. Dji m' a-st-arèsté... Rin qu' por vos...

Albêrt   Qui volez-v' dîre ?

Cronos'   Bin, qui li Tins s' a-st-arèsté deûs' treûs munutes, parèt.

Albêrt   Oho, vola 'ne sacwè d' curieûs, qui m' intèresse pôr, mi.

Cronos'   Dji v' deû tot l' minme dîre qui c' èst l' prumî côp qui çoula m' arive, pôy li k'minç'mint d' mi-minme.

Albêrt   Li prumî côp qui qwè ?

Cronos'   Li prumî côp qui dj' fê 'ne ahote, va sûr'mint... Po l' moumint, nos nos djâzans foû dè tins, Albêrt... Foû d' mi-minme, divreû-dj' dîre... Adon, bon qu' dji m' a-st-arèsté, bon qu' dj' a fêt 'ne ahote, i n' a pus rin qui vike nole pâ... I n' a pus rin qui bodje... Pus rin !... Tot l' ûnivêrs ni rawåde pus qu' mi po raviker... Po r'trover totes sès-èhowes... Tot l' ûnivêrs ni rawåde pus qu' ine sôre: qui dji m' rimète èn-alèdje !

Albêrt   Adon, si dji comprind bin, so l' tèrresse...

Cronos'   Awè, Albêrt ! So l' tèrresse, i n' bodjèt pus... I sont parèy qui dèss posteûres. I s' ont-st-arèsté inte deûs clign'mints d' oûy... Inte deûs bat'mints d' coûr... Inte deûs mots d' a vosse feume...

Albêrt   Qué boneûr, vormint !

Cronos'   I fât qu' dji v' dèye, Albêrt...

Albêrt   Dji v' hoûte...

Cronos'   Dji v' va djâzer foû dèss dintes... Po v' dîre li vrêye, vos m' èhalez, Albêrt. Vos m' èhalez po d' bon !

Albêrt   Mi ? Néni nonna, va sûr'mint...

Cronos'   Awè siya, vos, Albêrt ! Vos-arivez avou vos gros sabots po mète li pûne tot-avâ l' tére... Po mète l' ûnivêrs cou d'zeûr cou d' zos... Po dismantchî tot çou qui toûrneve d' adram', dispôy li k'minç'mint d' mi-minme !

Albêrt   Oho !... Dji... Dji r'grète, savez... Dj' èsteû-st-achou chal... Nèni nonna, la... Èt... Èt dji magnîve... Nonna nèni, dji féve lès cwanses dè magnî on bokèt d' wastê d' a m' feume... Èt...

Cronos'   Awè, dji sé ! Dji sé ! Mins ci n' èst nin possibe, vèyez-v', Albêrt. Ci n' èst nin possibe, çou qu' vos-avez trové la, ci djoû la, atot magnant vosse bokèt d' wastê... Vos-avez mètou l' deût so l' hic', parèt... So m' talon d' Achile, divreû-dj' dîre... So m' seûle pitite fèblèsse,

Moncheû Albêrt... Pôy li k'minç'mint d' mi-minme, dj' a todi tofér avu sogne, Albêrt. Dj' a todi tofér avu sogne qu' on djoû, in-ome, âreût v'nou d'hovri l' potêye. Ou pus vite qu' il âreût toumé so çou qu' dji voléve catchî, a tote fwèce. Qu' in-ome âreût trové l' trô podrî l' pèce qui dj' mèteve dissus... Adon, vos comprindez bin qui dj' a dèdja hapé 'ne vète sogne, avou Einstein. Mins n' poléve-t-i mâ, lu qu' esteût si bin ac'lèvé, di s' ataker a mi... A falou qu' ci seûye, vos, parèt ! Awè vos, Moncheû Albêrt, avou vos rèvolêyès-îdèyes... Avou vost' êr di bonasse... Avou vos...

Albêrt Ci n' èst nin po dire mins, dj' atake a fé dès fwért sûtis sondjes, mi asteûre !

Cronos' Mins, fât-i nin assoti ! Vos n' sondjîz nin, Albêrt ! Kimint v' fât-i fé intrer çoula è vosse tièsse ? C' èst mi Cronos' ! Dji so li diè de Tins ! Vos m' avez-st-ahèssî avou vosse formule ! Èt vos m' alez pôr diner l' côp d' Malcus', a vinde vos papîs a dès-èstènés !...

Albêrt Bin valèt, s' i n' èstît qu' dès-èstènés, n' îreût nin co si mâ...

Cronos' Ènocint catwaze, qui v's-èstèz ! I sèrè bin vite trop târd, Albêrt ! Vos n' sârez bin vite pus vis r'sètchî èrî d' vos bwègnès-îdèyes. Bin vite trop târd, vis di-dj' ! Dihez, vos m' volez fé wagner, téléfêye ? Vos m' volez touwer, mutwèt ? C' èst çoula, èdon, vos m' volez touwer ?

Albêrt Mins nèni nonna, èdon ! Dji n' so nou moudreû, mi. Dji n' a mây volou wèster l' vèye a nolu. Tot çou qu' dji vou, mi, c' èst l' pâye ! Qu' on m' lêt è pâye ! Qu' on m' foute li pâye, ine fèye po tote ! Èst-ce qui vos n' polez nin comprinde çoula, vos qu' on v' coûrt todi après ? Èt avou lès p'tits millions d' a Olga, dji m' va payî li paradis so l' tère...

Cronos' C' èst tot çou qu' vos sohêtîz, èdon ? Vos n' volez rin d' pus', Moncheû Albêrt ?

Albêrt Si dji v's-èl di !

Cronos' Vos n' ricwèrez nin l' glôriyole, a tote fwèce ?

Albêrt Mi ?... Dji n' a d' keûre dèl glôriyole !

Cronos' Èt si dji v' dinéve, mi, on pus gros pakèt d' millions, èst-ce qui vos m' lèrîz, mi, è pâye, tot fî parèy ?

Albêrt Qui volez-v' dire ?

Cronos' Nos pôrîs fé martchî nos deûs, èdon, Moncheû Albêrt... Mètans qui nos riv'nans èn-èrî d' mi-minme, ni sèreût-ç' qui deûs' treûs saminnes... Li djoû qui vos-avez fèt lès cwanses de magnî l' bokèt d' wastê d' a vosse feume èt qu' vos-èstîz-st-an trin de grabouyî so l' sèrviète "pur lin" d' a vosse bèle-mère...

Albêrt Si vos volez... Èt qwè, adon ?

Cronos' Djusse à moumint qui l' camaråde d' a vosse feume vis djâse dèl rowe di l' Ahote, èt di spater l' tins, èt... Mètans qui, djusse a ç' moumint la, vos tûzez a tot-ôte tchwè...

Albêrt A qwè volez-v' qui dj' tûse d' ôte, d' abôrd ?

Cronos' Qui sé-dj' mi... A çou qu' vos volez, Moncheû Albêrt... Si vos volez tûzer a 'ne foû bèle feume, vos n' avez qu' a mèl dîre, dji m' arindj'rè, savez...

Albêrt Sondjî a 'ne bèle feume... Wèy valèt !... Avou Pôlète divant mi, m' èwar'reût ! Fâreût-èsse pouûri d' vice !

Cronos' Ou bin a ôte tchwè, Moncheû Albêrt... Ni v' toûrmètez nin po çoula, on veûrè bin... Çou qui fât, Moncheû Albêrt, c' èst tûzer a tot-ôte tchwè, v' di-dj' !... Adon-pwis, si vos tûzez a tot-ôte tchwè, vos n' alez mây trover vosse formule èt dji m' pôrè-st-adon lèyî goter, sins nou mâ d' tièsse... Èt vos n' f'rez mây kinohance avou l' profèsseûr Vanasse... Èt vos n' rèsconteûr'rez mây Madame Olga... Èt...

Albêrt Èt dji n' àrè mây mès millions, adon-pwis !

Cronos' Siya, siya ! Sâf qui ci sèrè d' ine ôte manîre, parèt...

Albêrt Aha ! Èt kimint don, çoula ?

Cronos' Tot çou qu' i-n-a d' pus-âhèye, Moncheû Albêrt ! Èst-ce qui vos djouwez à Lotto, vos, di tins-in tins ?

Albêrt Nèni nonna, mins dji sé bin kimint qu' ça va.

Cronos' Adon, nin dandjî dè cwèri ôte tchwè, moncheû Albêrt. Si vos djouwez, dji v' pou-st-acèrtiner, chal, qui vos-ârez tos lès bons numèros a 'ne fèye èt qui vos sèrez pôr tot seû a fé l' còp às djèyes.

Albêrt Si vos mèl dihez, poqwè nin, tot bin pèzé ?

Cronos' Adon, pète qui hèye ! I n' a pus nou tins a piède... Dji m' va fé riv'ni mi-minme èn' èrî, di tot djusse cint-èt cwate djoûs...

Albêrt Cint-èt cwate djoûs !... Èt kimint alez-v' fé, vos ?

Cronos' Motus' ! Tinez-v' às jèbes, vos pôrîz-t-èsse on pô kihossî. Dji n' a wêre avu l' ocâsion dè sayî parèye èspèriyince.

Albêrt Dji n' coûr nou dandjî, tot l' minme ?

Cronos' On veûrè bin mins, mi sonle-t-i qu' nonna...
(neûr so l' sinne èt arèdje di tote sôre di bruts, li tins qu' i fât po r'trover Albêrt, Lîza èt Pôlète kimint qu' il èstît mètous, à prumîr ake, sinne I; Cronos' pout d'morer a l' avant-sinne; li loumîre n' èst qu' sor lu, d' intrêye di djeû)
Awè, dj' a lès pinses qui vos n' polez mâ. Po v' dîre li vrêye, dji n' è sé rin vormint. C' èst l' tote prumîre fèye qui dji m' va sayî. A m' sonlant, çoula d'vreût-t-èsse tot fî parèy qui dè passer houte d' on "trou noir", kimint qu' on dit è francès... Pôve pitit Moncheû Albêrt... I v's-ènn' àrè-st-arivé dè-s-afêres !... Vos-ârîz polou div'ni 'ne saquî èt vos-alez r'toumer è vî pleû dè vî djeû d' ine pôve pitite vicârèye... Vos n' vis rapins'rez mây pus cès cint-èt cwate djoûs la,

foû dè tins... Ou bin adon, mutwèt 'nn' ârez-v' ine tote pitite sov'nance, come si vos-avahîse fêt on sondje... Èt vos mè'trez çoula so l' compte dè pèkèt !...

Alè djans ! Ni pièrdans nin nosse tins. Li tins n' a nou tins a piède, à rés'. Èst tins di r'mète li tins a l' eûre !

Sinne VI

Albêrt
Lîza
Pôlète

(I sont mètou tot fî parèy qui d' intrêye dè prumîr ake)

Pôlète   Moncheû Albêrt, i nos fât, a tote fwèce, fé ployî l' vikêre po qu' i candje li toûr dèl porcèchon !

Albêrt   Awè siya ! Come di djusse...

Pôlète   I n' a nin a v'ni foû d' la: a dâter d' ciste annêye, li porcèchon deût passer èl rowe di l' Ahote... Fât qu' èle passe divant m' mohone, po 'ne fèye a fé, èt po tofér !...

Albêrt   Vola 'ne bone îdèye, mi sonle-t-i.

Lîza   Bin awè, èl plèce di s' aler todi tofér èmacraler è cou dè vinâve, wice qu' i n' a qu' dè cis qu' i n' vont-st-a mèsse qui po s' fé d'vèy...

Albêrt   A bon! Dji veû...

Pôlète   Mins moncheû l' vikêre ni wèz'rè mây, èdon ! C' èst qui, vèyez-v', on... On l' hêrêye di tot costé...

Albêrt   On l' hêrêye di tot costé ! Oho, vos !...

Pôlète   Adon, qui f'rîz-v', vos, Albêrt ?

Albêrt   Mi... ?

Lîza   Bin awè, vos ! Nin sûr li Pâpe ! Po 'ne fèye a fé, vos pôrîz tot l' minme fé 'ne pitite sacwè, nonna !

Albêrt   Po qui l' porcèchon passe èl rowe di l' Ahote... Èl rowe di l' Ahote... Di l' Ahote... C' èst bin çou qu' vos m' avez dit, èdon...

Pôlète   Bin awè ! Dji d'mane à vint'-cwate... Pocwè ?

Albêrt   Ahote... Ahote, m' avez-v' dit... On tins d' ahote... On tins qu' on sâye di spater pôr... On tins qu' on vout fé riv'ni èn-èrî... Adon, ... S' on pout fé riv'ni l' tins èn-èrî...

Pôlète   Di qwè ? Kimint ? Qui d'héve ?

Lîza   Qui nos tchantez-v' la ? Vos pièrdez vos tâtes, asteûre !

Albêrt   Awè... Awè... Siya... Siya...

Lîza Awè siya qwè ? Vos-avez co stu èl câve, beûre è catchète, vos !
 Albêrt Mins nèni nonna, èdon. I-n-a 'ne sacwè d' drole, portant... Mi sonle-t-i qui...

Lîza Qui qwè ? Djâzez fou dè dints, Albêrt...
 Albêrt Dji n' è sé rin... C' èst come quî dîreût qui...
 Lîza Èt qu' èst-ce qui c' èst qui vos-avez la è vosse min?
 Albêrt Mi ?
 Lîza Nèni nin vos, vos ! Dinez-m' on pô çoula, vos...
 Albêrt Bin... Qui sé-dj' mi, c' èst...
 Lîza Mins, c' è-st-on bul'tin dè Lotto, çoula ! Ni m' vinez nin pôr dîre qui vos djouwez à Lotto, vos, asteûre !
 Albêrt On bul'tin dè Lotto ?... Dè Lotto... Munute... Mi sonle-t-i qu' çoula m' fêt rapinser a 'ne sacwè...
 Lîza Îy dê, vos ! Vos pièrdez vos nic-nac, asteûre ! So çoula près, mi, dji v' disfind dè djouwer à Lotto ! Vos m' avez bin compris, èdon ? Dji v's-èl disfind, ine fèye po tote !
 Albêrt Vos mèl disfindez, vos !...
 Lîza Èt d' abôrd, vola çou qu' dj' ènnè fê, mi, di vosse bul'tin..
 (èle li mète a bokèts)
 Albêrt Oho...
 Lîza Vinez, Pôlète. Nos lêrans cist-ome la fé sès bièst'rèyes; il atake a m' fé potchî fou d' mès clicotes ! N' vola-t-i nin qu' i djowe à Lotto, lu, asteûre ! Mâkéve pôr pus qu' çoula ! Dj' ènnè piède brès' èt djambes, mi !
 Albêrt (tot seû; i ramasse lès bokèts dè bul'tin dè Lotto)
 Munute... Tos cès bokèts la... Èt m' feume, lèy, qui piède brès' èt djambes... Brès'... Brès'... Come li brès' d' on lèvî... Djambes... Djambes... Come ine djambe di fwèce... Si dji fê l' brès' dè lèvî pus long... Si dj' fê pus reûde li djambe di fwèce... Mins adon, kimint qu' on dit è francès "l' attraction gravitationnelle des particules"... Mins... Mins awè siya... Cint mèyes miliârs di cint nom di hu !... Kimint n' aveût-on co mây tûzé a çoula ?... Mins c' èst Newton qui s' a roûvî po d' bon ! I s' a héré l' deût è l' oûy d' ine bèle afêre, nost-ome ! Si formule rapôrt al gravitâcion di l' ûnivêrs, c' èst dèl gnognote ! Fât-i nin assoti...
 (i sôrtêye reût-a-bale)

(Li ridô tome)